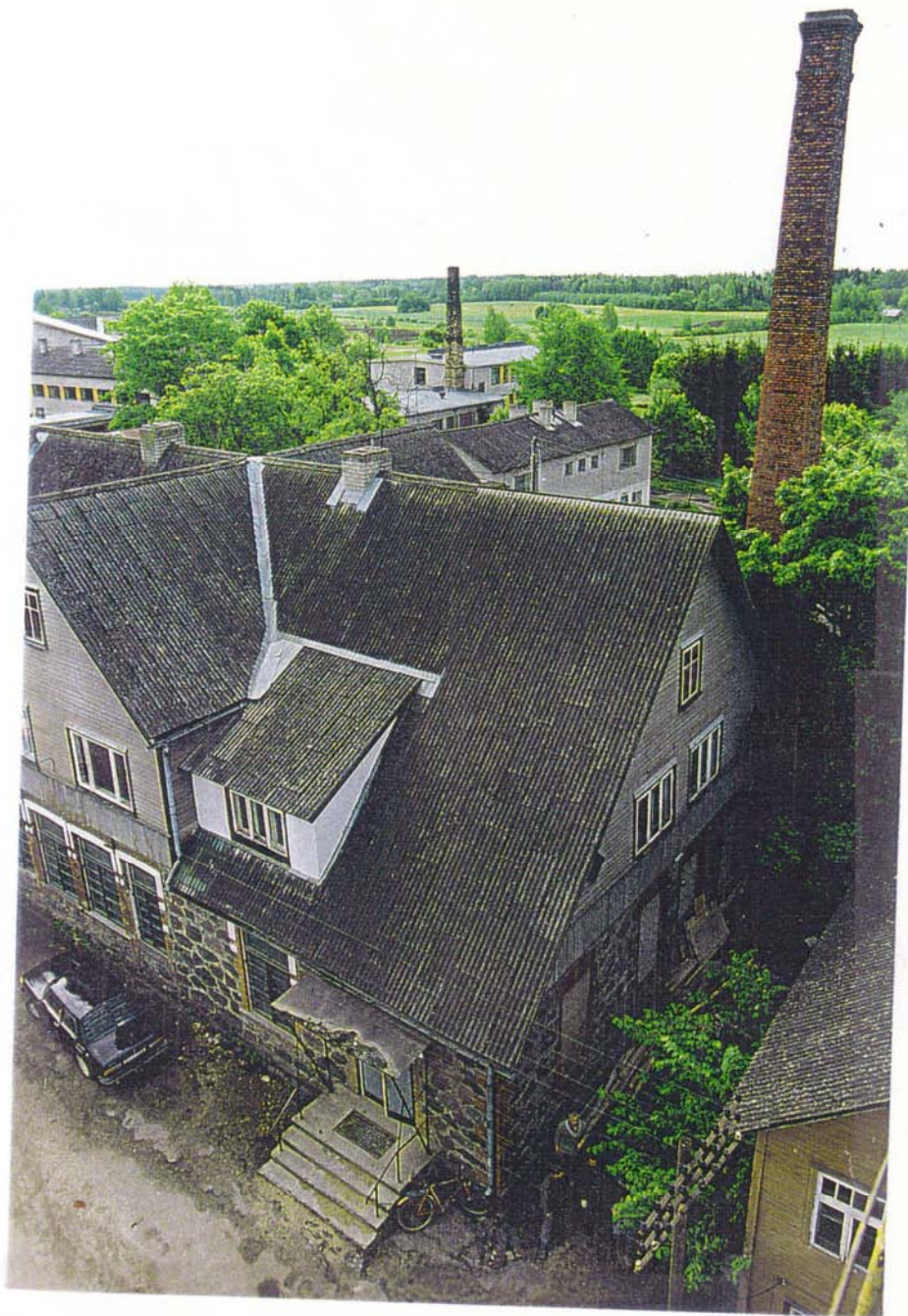

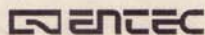

ÜLDPLANEERING
KOLGA-JAANI VALD

 ENTec

KOLGA-JAANI VALD

ÜLDPLANEERING

arhitektuuri- ja planeerimisosakond

05. OKTOOBER 1998

AS ENTEC Rävala pst. 8
10143 Tallinn Estonia
registrikood: 10449959

tel. + 37 2-6466 570
faks + 37 2-6466 522
e-mail: entec@entec.ee

EESÖNA

Üldplaneering Kolga-Jaani vallas on vajalik saavutamaks parimat valla maa- ja veealade kasutamist. Planeering on koostatud lähema 10-20 aasta perspektiivist.

Käesolev üldplaneering on valminud 1998. aastal. Kuna Kolga-Jaani vallal puudus seni üldplaneering, valmis esmalt üldplaneeringu lähteülesanne, mille eesmärgiks oli välja selgitada valdkonniti probleemid ja küsimused, mis vajasisid tähelepanu ning lahendamist edasise planeerimise käigus.

Planeeringu koostamisse kaasati avalikkust planeeringupäevade ja arengustrateegiat koostanud töörühmade vahendusel. Planeeringu strateegia väljatöötamisega tegeles Kolga-Jaani vallas kolm töörühma (majanduse-, sotsiaalküsimuste-, ning ehitus-, kommunaal- ja maaasjade töörühm), kelle töö põhjal on koostatud valla arengustrateegia.

Töö koostajad tänavad kõiki üldplaneeringu koostamises osalenuid – Kolga-Jaani vallavalitsuse töötajaid, Viljandi Maavalitsuse spetsialiste ning planeeringupäevadest osavõtnuid.

AS ENTEC

Tallinn, 5. oktoober 1998.a

SISUKORD

SISUKORD.....	1
SISSEJUHATUS	4
1. OLUKORRA KIRJELDUS.....	5
1.1 ASEND JA KUJUNEMINE	5
1.1.1 Asend	5
1.1.2 Ajalooline kujunemine	5
1.1.3 Valla haldamine ja koostöö.....	6
1.2 TERRITOORIUMI JAOTUS	6
1.2.1 Asustus ja külad.....	6
1.2.2 Keskused	7
1.2.3 Puhkealad	8
1.2.4 Miljööpiirkonnad.....	9
1.3 LOODUSKESKKOND.....	9
1.3.1 Maavarad, põhja- ja pinnavesi.....	10
1.3.2 Muld ja põllumaa	10
1.3.3 Sood ja metsad	11
1.3.4 Veekogud.....	11
1.3.5 Kliima	11
1.3.6 Kaitsealad ja looduskaitseobjektid	12
1.4 SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR	12
1.4.1 Demograafiline seisund	12
1.4.2 Haridusasutused	13
1.4.3 Tööturg ja toimetulek.....	14
1.4.4 Meditsiin ja sotsiaalhoolde.....	15
1.4.5 Turvalisus.....	15
1.5 KULTUUR	15
1.5.1 Klubiline tegevus, üritused.....	15
1.5.2 Raamatukogud.....	15
1.5.3 Sport	16
1.5.4 Kirik, kalmistud	16
1.5.5 Ajaloo- arheoloogia- ja arhitektuurimälestised.....	16
1.6 TEHNILINE INFRASTRUKTUUR.....	16
1.6.1 Elamumajandus.....	16
1.6.2 Soojamajandus	17
1.6.3 Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed.....	17
1.6.4 Jäätmemajandus.....	17
1.6.5 Telefoniside	17
1.6.6 Elektrivõrk.....	17
1.6.7 Teed	17
1.6.8 Ühistransport	18
1.7 ETTEVÕTLUS.....	19
1.7.1 Teenindus ja kaubandus.....	19
1.7.2 Põllumajandus.....	20
1.7.3 Metsamajandus.....	21
1.7.4 Tootmine ja tööstus.....	21
2. KESKKONNA PIKAAJALISEST JA SÄÄSTLIKUST KASUTAMISEST	22
3. KOLGA-JAANI VALLA SWOT – ANALÜÜS	23
4. ARENGUSTRATEEGIA PÕHISUUNAD 1998-2013.....	25

4.1	ASEND JA ASUSTUS	25
4.1.1	Asend	25
4.1.2	Asustus	25
4.1.3	Rahvaarvu prognoos	25
4.2	SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR	26
4.2.1	Lasteaiad ja koolid	26
4.2.2	Meditiin ja sotsiaalhooldus	26
4.3	KULTUUR	27
4.3.1	Klubid, seltsid	27
4.3.2	Raamatukogud	27
4.3.3	Muuseum	28
4.3.4	Sport	28
4.3.5	Kirik, kalmistud	28
4.3.6	Ajaloo-, arheoloogia- ja kultuurimälestised	29
4.4	LOODUSKESKKOND	29
4.4.1	Alam-Pedja looduskaitseala	29
4.5	PUHKEALAD JA TURISM	29
4.5.1	Puhkealad	29
4.5.2	Turismi arendamise võimalused	30
4.6	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	31
4.6.1	Elamuehitus	31
4.6.2	Soojavarustus	31
4.6.3	Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed	31
4.6.4	Jäätmemajandus	32
4.6.5	Telefoni- ja postiside	32
4.6.6	Elektrivarustus	32
4.6.7	Teed ja liiklus	32
4.6.8	Heakord ja tänavavalgustus	33
4.7	MAJANDUSELU JA ETTEVÕTLUS	33
4.7.1	Teenindus ja kaubandus	33
4.7.2	Tootmine ja tööstus	34
4.7.3	Põllu- ja metsamajandus, kalandus	34
4.7.4	Maavarade kasutamine	34
4.8	SUHTED NAABRITEGA	34
5.	MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED NING PIIRANGUD	35
5.1	KEHTIVAD PIIRANGUD	35
5.1.1	Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd	35
5.1.2	Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd	35
5.1.3	Veekaitsevööndid ja veekogu ehituskeelualad	36
5.1.4	Metsa kaitsekategooria	36
5.1.5	Maantee kaitsetsoon	37
5.1.6	Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon	37
5.1.7	Sideliinid	37
5.1.8	Kanalisatsiooni survetrass	37
5.1.9	Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon	38
5.1.10	Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon	38
5.1.11	Farmide, tööstushoonete, ladude sanitaarkaitsetsoonid	38
5.1.12	Naftasaadustega seotud rajatiste sanitaarkaitsetsoonid	38
5.1.13	Jäätmete ladustamispaigad	38
5.1.14	Tuleohutusnõuded	39
5.1.15	Surnuaedade sanitaarkaitsetsoonid	39
5.2	MAA RESERVEERIMINE	39
5.2.1	Elamuehitusotstarbel maade reserveerimine	40
5.2.2	Tööstus-, ettevõtlus- jt. otstarvetel maade reserveerimine	40
5.3	SÄILITAMISELE KUULUVAD ALAD	40
5.3.1	Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused	40
5.3.2	Puhkeotstarbelised maa-alad	40
5.3.3	Alad tähelepanu vääriva kultuuri, maastiku (loodus) ja külamiljööga	41
5.4	SENISE MAAKASUTUSE SÄILITAVAD ALAD	41
5.4.1	Senise maakasutuse säilitavad maa-alad	41

6.	EHITAMINE TIHE- JA HAJAASUSTUSES.....	42
6.1	TIHEASUSTUSALAD.....	42
6.1.1	<i>Kolga-Jaani</i>	42
6.1.2	<i>Leie</i>	42
6.2	EHITAMISE PRINTSIIBID HAJAASUSTUSES	43
6.2.1	<i>Ehituspiirangud hajaasustuses</i>	43
6.2.2	<i>Tehnovõrgud hajaasustuses</i>	43
6.3	EDASISED PLANEERINGUTE KOOSTAMINE PÕHIMÕTTED.....	43
6.3.1	<i>Üldplaneeringute koostamise vajadus</i>	43
6.3.2	<i>Detailplaneeringute koostamise vajadus</i>	43
7.	KASUTATUD MATERJALID	44
LISA 1	KAITSEALUSED OBJEKTID.....	45
	<i>Arheoloogiamälestised</i>	45
	<i>Ajaloomälestised</i>	45
	<i>Arhitektuurimälestised</i>	45
	<i>Looduskaitseobjektid</i>	46
LISA 2	KOLGA-JAANI VALLA VOOLUVEEKOGUD.....	47
	<i>Vooluveekogud ja võõndid</i>	47
LISA 3	PUURKAEVUD.....	48
LISA 4	REOVEEPUHASTID	49

KOOSKÕLASTUSED

SISSEJUHATUS

Käesolev üldplaneering on valminud Kolga-Jaani Vallavalitsuse tellimusel.

Üldplaneering on vajalik saavutamaks parimat valla territooriumil olevate maa- ning veealade kasutamist ja see koostatakse lähtudes lähima 10-20 aasta perspektiivist. Üldplaneering tugineb valla tulevikuvisionidele ning strateegiatele ja loob eeldused valla hoidmiseks soovitud arengu teel.

Üldplaneering tähendab kokkuleppeid. Selle koostamise käigus üritatakse leida parim lahendus võimalikele vastuoludele, mis eksisteerivad erinevate huvide esindajate vahel. Vastuvõetud ja kehtestatud üldplaneering saab olema aluseks detailplaneeringute koostamisele tiheasustuses ja ehitustegevusele ning maakorraldusele hajaasustuses. Üldplaneeringu aktuaalsuse säilitamiseks peab kehtivat üldplaneeringut perioodiliselt üle vaatama (näiteks iga 3 aasta järel) ja vastavalt elu käigule läbi valla osa üldplaneeringute või detailplaneeringute korrigeerima.

Käesoleva üldplaneeringu koostamine algas lähteandmete kogumise ja lähteülesande koostamisega. Sellele järgnes info töötlemine, arengustrateegia väljatöötamine ning üldplaneeringu planeerimisettepaneku koostamine. Planeeringu protsessi käigus oli AS ENTEC pidevalt kontaktis nii Kolga-Jaani vallavalitsuse, volikogu kui ka valla elanikega.

Töögrupp

Üldplaneeringu koostamise ja koordineerimisega tegeles töögrupp koosseisus:

Kaur Lass	AS ENTEC projektijuht
Siiri Vallner	AS ENTEC arhitekt-planeerija
Tuuli Veersalu	AS ENTEC maastikuarhitekt
Kalevi Kaur	Kolga-Jaani valla vallavanem

1. OLUKORRA KIRJELDUS

1. OLUKORRA KIRJELDUS

1.1 Asend ja kujunemine

1.1.1 Asend

Kolga-Jaani vald asub looduslikult suhteliselt eraldatuna Viljandimaa kirdeosas. Vald on ümbritsetud soodest ning rabadest, selle lõuna-tipp piirneb Võrtsjärvega. Piirinaabriteks on Viljandimaa Viiratsi, Saarepeedi, Olustvere ja Kõo vallad, Tartumaa Rannu vald ja Jõgevamaa Puurmani ja Põltsamaa vallad.

Vallas on välja kujunenud kaks keskust, endine kihelkonna keskus Kolga-Jaani ja Leie, peale nende on valla territooriumil veel 14 küla. Valla administratiivkeskus paikneb Kolga-Jaanis. Vallakeskusest Viljandisse on 30 km, Põltsamaale 19 km, Tallinnasse 145 km ja Tartusse 68 km.

Suurematest teedest läbivad maakonda Viljandi - Tartu mnt ja Viljandi - Põltsamaa mnt. Lähimad raudteejaamad asuvad Olustveres, Võhmas ja Viljandis.

Skeem 1. Kolga-Jaani valla asend Eesti kaardil.

1.1.2 Ajalooline kujunemine

Ala kuulus Liivimaa Ordu võimu ajal Põltsamaa komtuurkonda. Kihelkonda on esimest korda mainitud 1559.a Kõrve (Corpes) nimega. 16.-19. saj on Kolga-Jaani valla piirkond olnud naaberasulatest metsade ja soodega eraldatud, eraldatusele vaatamata on iive olnud kõrge ja asustus suhteliselt tihe. Rajati palju uudismaid.

Majanduselu ümberkaudsetel aladel elavdas 18. saj II poolel Põltsamaa lossiomanik J. W. von Lauw oma paljude ettevõtetega (klaasi- ja portselanimanufaktuur, peeglivabrik, vasetagumistöökoda, tärklisevabrik ja nahaparkimistöökoda). Põltsamaa oli sel perioodil ka üks trükitööstuskeskusi.

18. saj II poolel pandi alus peeglite tootmisele Võisiku mõisa maadel Meleskis – arenes Meleski vabrikuasula. 18. saj lõpus ja 19. saj alguses oli peeglivabrik suurim käitis Eestis, mis suutis oma toodangut turustada ka väljapoole Venemaa piire. Peamiseks tegevusalaks 18. saj oli Kolga-Jaani kandis siiski põlluharimine, mõisates hakati tegelema ka viinapõletamise ja härgade nuumamisega orienteerituna vene turule.

1840. aastatel siirdus 25,5% praeguse Kolga-Jaani valla alade elanikest õigeusku. 1860.–1870. aastail rändasid paljud talupojad venemaale. 1872. a valmis Lalsi õigeuskirik.

19. saj II poolel iseloomustab Viljandimaad talude päriks ostmise ja üleminek raharendile (siinkandis teostus talude päriksostmine 1860 aastate lõpust kuni 1861 aastani), see tõi kaasa olulisi muudatusi tööjõustruktuuris. Taluperemeestel vabanesid lisaressursid, mõisnikud investeerisid maade müügist saadud raha põllumajandusmeetodite täiustamisse ja uute alade edendamisse – praeguse Kolga-Jaani valla aladel hakkas arenema piimakarjandus. 19. saj lõpul tekkis Eesnurga küla maale kihelkonnakeskusena Kolga-Jaani alevik.

Sajandivahetusel põllumajanduses suuremaid muudatusi ei toimunud, hoogustus veelgi piimakarjakasvatus. Loodi ühistuid ja põlluseltsi. Sajandialguse majanduskriis avaldas mõju tööstusele – Meleski klaasivabrik pankrotistus. 1920. aastaid iseloomustab maareformi läbi viimine, mille käigus võõrandati endised aadli- ja riigimõisad ning jagati välja uusasunikele. 1928. algas ülemaailmne majanduskriis – Rõika tööstused läksid müüki, Meleski klaasivabrik töötas ebarütmiliselt.

Nõukogude perioodil jagunes valla territoorium kahe kolhoosi – Kolga-Jaani ja Leie – vahel.

Kolga-Jaani vald taasloodi 19. detsember 1991. a.

1.1.3 Valla haldamine ja koostöö

Kolga-Jaani vallavolikogu on 13 liikmeline, vallavalitsus 5 liikmeline. Kolga-Jaani valla 1997. a eelarve oli 6.853 milj krooni. Tuludest moodustab suurema osa riigilt saadav dotatsioon (~40%), tulumaks (~20%) ja maamaks (~15%). Suuremad kulutused on hariduse (~40%), sotsiaaltoetuste ja valitsemise osas.

Vallamaja asub Kolga-Jaanis, maanõuniku, majandusnõuniku ja sotsiaaltöötaja vastuvõetud toimuvad ka Leies.

Naaberomavalitsustega toimub koostöö peamiselt sotsiaalsfääris (haridus, vanurite hooldus jmt). Väljaspool Eestit on sõprussidemed Soome Lavia, Kiikoineni ja Suodenniemi valdadega (kultuurivahetus, lastelaagrid, planeeringualase teabe jagamine).

1.2 Territooriumi jaotus

1.2.1 Asustus ja külad

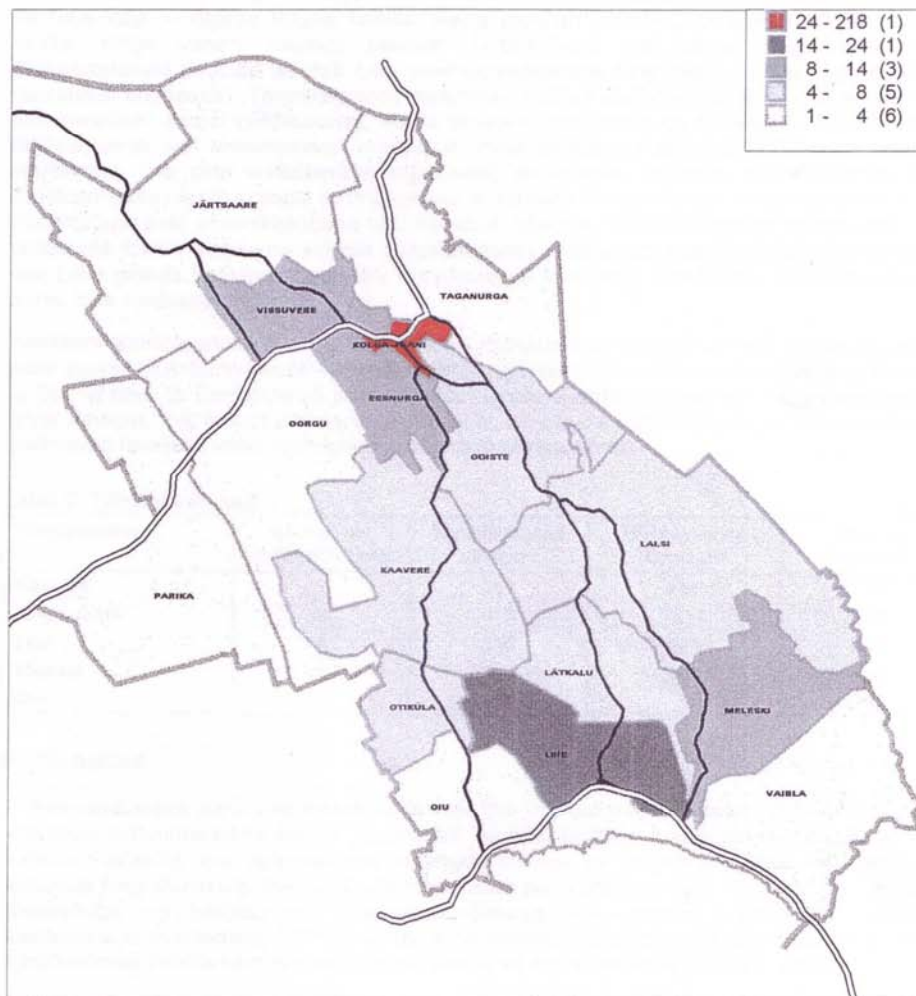
Kolga-Jaani vald on oma pindalalt – 312,4 km² – üks maakonna suuremaid. 1.01.1998. a seisuga oli vallas 2027 elanikku. Asustuse tihedus on 6,8 in/km² kohta (Eesti keskmine on 32,7 in/km², Viljandi maakonna valdade keskmine 10,3 in/km²). Valdav asulatüüp on hajaküla.

Valla territooriumil asub 16 küla. Suurima elanike arvuga on Kolga-Jaani alevik (435 el), väikseima elanike arvuga on Vaibla ja Otiküla (vastavalt 36 ja 28 el). Olulised asustuse mõjutajad on looduslikud tingimused ümbritsevate soode ja rabade näol, aga ka halvad teeolud koos sellest tulenevaga. Suuremate ja jõukamate küladena on erinevatel aegadel esinenud Järtsaare, Kolga-Jaani, Rõika, Meleski.

Tabel 1. Valla asulate loend, alaliste elanike arvuga

Asula	1998	Asula	1998
Eesnurga	75	Odiste	122
Järtsaare	103	Oiu	104
Kaavere	143	Oorgu	67
Kolga-Jaani alevik	435	Otiküla	28
Lalsi	178	Parika	46
Leie	318	Taganurga	69
Lätkalu	54	Vaibla	36
Meleski	173	Vissuvere	76
KOKKU			2027

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 18. detsembri 1997.a määrusega nr 244 kinnitatud asulate piirmuutustega on 01.01.1998 seisuga arvatud Kolga-Jaani alevikust 10 inimest Taganurga külasse ja 5 inimest Eesnurga külasse.

Skeem 2. Elanikke 1 km² Kolga-Jaani vallas (keskmise külade kaupa).

1.2.2 Keskused

Vald jaguneb kahe suurema keskuse – Leie ja Kolga-Jaani – vahel. Samas paiknesid ka omaaegsed kolhoosikeskused, mistõttu neid on eelisarendatud nõukogude perioodil. Kuigi asulate rahvaarvu erinevus on suhteliselt väike on valla administratiivse keskuse Kolga-Jaani mõju ülejäänud vallale märgatavalt suurem. Kolga-Jaani on traditsiooniliselt olnud ja on ka praegu ühenduses Põltsamaaga. Leie on oma asendi tõttu Viljandi-Tartu mnt ääres olnud orienteeritud Viljandile, Põltsamaaga hea ühendus puudub. Kolga-Jaani ja Leie on omavahel nõrgalt seotud, nende vaheline kaugus on ~20 km.

Kolga-Jaani asetseb Põltsamaa-Viljandi mnt, Oiu tee ning Leie-Meleski tee kokkusaamiskohas. Alevikuks kujunes 19. sajandi lõpul kihelkonnakeskuseks, mil siin paiknesid haigla, apteek, kool, kauplused, rahvamaja ja meierei. Enamik tollasest hoonestusest on säilinud tänaseni. Nõukogude ajal oli Kolga-Jaani kolhoosikeskus, praegu vallakeskus. Asustusstruktuur on kujunenud maastiku järgi, hooned ning tänavad paiknevad piki loode-kagu suunalist voort või on sellega risti. Peatänavaks on Viljandi-Põltsamaa mnt, selle ääres paiknevad ärid, ametiasutused ning elumajad loovad meeleoluka linnalise miljöö. Uusehitised liituvad varasematega harmooniliselt. Elukeskkonna kvaliteeti on suhteliselt kõrge, kuna asula on arenenud ja kasvanud loomulikul moel ning selle struktuur kajastab tugevat järjepidevust. Arhitektuurimälestistena on kaitse all Kolga-Jaani kirik, seda ümbritsev kiriku-aed ning samas paiknev kabel, samuti paikneb siin mitmeid arheoloogia-, ajaloo- või kunstimälestisena kaitse

all olevaid objekte. Kuna Kolga-Jaani asub kõrgemal seljakul, mida ümbritsevad sood ja rabad, on aleviku areng pindalaliselt piiratud. Tootmishooned (praegu osaliselt kasutamata) asetsevad naabervortel, elupiirkonnast eemal.

Leie asetseb Tartu-Viljandi mnt ja kohaliku tähtsusega Leie-Lalsi mnt ristumiskohas. Leie on nn "uus küla" – rajatud tühjale kohale. Asula jaguneb mitmeks, omavahel nõrgalt seotud osaks. Kõige vanem asustus paikneb Tartu-Viljandi mnt ääres. Elupiirkonda ning üldkasutatavaid hooneid lahutab Leie peamagistraalkraav ning segase otstarbega maa-ala (kasutusel aiamana). Tootmishooned paiknevad asulast idas Tartu-Viljandi mnt ääres ning lüpsikarjafarm eemal põhjasuunas. Asula tänased probleemid on tüüpilised ning sarnased teistele, omal ajal ekstensiivselt arendatud, majandikeskuste omadele (suhteliselt juhuslik elanikkond, kes pole orienteeritud paiksusele; töökohtade vähesus, millest tuleneb elukvaliteedi jätkuv langus; asula ruumistruktuur ei sarnane linnalisele ega maalisele asustusele, mistõttu see pole elukeskkonnana eriti hinnatud; kõik see võib viia elanike lahkumiseni, mis omakorda tõstab eluaseme kulusid paigalejääjatel). Vaatamata praegusele madalseisule ei saa Leiet pidada hääbuvaks asulaks – paiknemine Võrtsjärve läheduses, Tartu-Viljandi mnt ääres loob eeldused arenguks.

Keskonnaministeeriumi uuringu "Viljandimaa esmatasandi mõjupiirkonnad" põhjal on vallas kaks suuremat mõjupiirkonda – Kolga-Jaani ja Leie ning kolm väiksemat – Kaavere, Meleski ja Oiu, vt tabel 2. Esmatasandi (ehk kohaliku) keskuse all mõeldakse siin mingi maa-asulate grupi keskust, mis teatud piirkonna elanikele on esmaseks tõmbekohaks. Sellises keskuses paiknevad tavaliselt vähemalt algkool, kauplus ja sidejaoskond.

Tabel 2. Tõmbekeskused

Tõmbekeskus	Asulate arv mõjupiirkonnas	Tõmbekeskuse rahvaarv	Mõjupiirkonna rahvaarv	Keskus/ tagamaa
Kaavere	1	161	161	1.00
Kolga-Jaani	9	473	1217	0.39
Leie	3	330	421	0.78
Meleski	1	190	190	1.00
Oiu	2	118	74	0.80

1.2.3 Puhkealad

Puhke-eeldustega alaks võib pidada kogu valla ida- ja lõunakülge. Nimetatud piirkonnas on nii eriilmelisi kultuurmaastike kui ka puutumatut loodust. Mõtteliselt võib nimetatud ala jaotada kaheks – idakülg, kus potentsiaalne puhkajaid huvitav ala kulgeb piki Alam-Pedja looduskaitseala ning lõunakülg, kus puhkeala moodustub piki Võrtsjärve äärt. Piirkonnad on erineva iseloomuga, mis rikastab nende kasutamise võimalusi. A-P – loodus- ja ökoturism, jälgimine, vaatlemine ja avastamine. Võrtsjärve äärne on puhkealana enam väljakujunenud ning pakub traditsioonilisi puhkeväärtusi – aktiivne puhkus järve ääres, vabaõhuüritused, sport.

Idakülje väärtuseks on puutumatu loodus ning pikkade traditsioonidega kultuurmaastik. Piirkonnas paikneb suurem osa valla kaitsealustest objektidest. Kolga-Jaani-Meleski teel on eeldusi kujuneda puhkeala teenindavaks sooneks. Sõiduolude parandamine sellel teel hõlbus- taks oluliselt pääsu Tallinn-Tartu maanteelt Võrtsjärve äärde. Koostamisel oleva Viljandi maa- konnaplaneeringu kohaselt oleks soovitatav uue liikumistele pikendamine piki Võrtsjärve äärt ka Viiratsi ja Tarvaste vallas. See looks uued võimalused nii Võrtsjärve ümbruse puhkepiirkonna arenguks tervikuna kui ka eelpool nimetatud valdadele eraldi. Kolga-Jaani-Meleski tee kulgeb kahe maastikutüübi piiril – ühel pool võib aimata raba, teisel küljel algavad vored. Maantee ääres paiknevad potentsiaalsed vaatamisväärsused (Rõika mõis, peeglivabrik, Meleski küla). Teelt on võimalik pääseda Alam-Pedja looduskaitsealale (sild Rõika metsavahi maja juures). Võimalik on ülepääsukoha loomine ka Rõika veski juurde. Looduskaitseala kasutamine puhkeesmärgil saab toimuda ainult vastavuses selle koormus taluvusega. Koostamisel on Alam-Pedja looduskaitseala kaitsekorralduskava.

Lõunakülg – Võrtsjärve äärne ala (Vaibla, Ulge, Oiu) on traditsiooniline ja heade eeldustega puhkepiirkond. Kolga-Jaani valla piiridesse jääv järve kaldaosa on kõrgem ja liivasem, kui mujal ning puhkuseks sobiv. Vaibla pool on valdavaks männi- ja segamets, Ulge ja Oiu pool reljeef langeb ning seal leidub enam kuuse-, sega- ja lehtpuumetsa. Järveäärne ala on osalt võsastunud, osalt moodustab ülejutatava luha. Puhkerand on peamiselt rohune, liivast randa hoitakse alal kunstlikult. Võrtsjärve puhkepiirkond on laiemalt tuntuks saanud tänu Võrtsjärve mängudele. Momendil on piirkonna olukord problemaatiline. Ranna heakorras on puudulik. Olemasolevad asutuste suvilad on moraalselt ja füüsiliselt vananenud ning vajavad (vallaga kooskõlastatult) rekonstrueerimist. Informatsioon piirkonna kasutamisevõimaluste kohta ei levi. Ala teenindavaks sooneks on Tartu-Viljandi mnt, mis kulgeb piki Võrtsjärve kallast. Potent-

siaalsed puhkajate ning läbisõitjate tõmbe- ja teeninduskohad on maakonna i-punkt Emajõe suudmes (loomisel), Vaibla, Leie, Ulge ja Oiu.

Lokaalset tähtsust puhkealana omab endine Pihlaka karjäär, mida kasutatakse ujumiskohana.

1.2.4 Miljööpiirkonnad

Vallas on välja kujunenud mitmeid ajaloolisi asustusalasid, kus inimese poolt loodu moodustab maastiku ja loodusega harmoonilise ning meeldiva terviku. Selliste kohtadena võib nimetada Kolga-Jaani, Rõika, Meleski ja Oiu asulaid. Nendes paikades väljendub kõige ehedamalt kohalik ehitus- ja kultuuritraditsioon. Selliseid ajaloolisi, piirkonnale tüüpilisi ja maastikupilti rikastavaid keskkondi tuleb püüda säilitada.

Kolga-Jaani – vt ptk 1.2.2. Väärtuslikuma terviku moodustab peatänav kirikust kuni aleviku piirini. Tänavaaäres paiknevad ärid, ametiasutused ning elumajad loovad meeleoluka linnalise miljöö.

Meleski – paikneb kahel pool Kolga-Jaani – Meleski teed. Meleski vabrikuasula tekkis Lätkalu küla maadele 18. saj lõpul. 1792. aastal asutatud Rõika-Meleski peegli-vabrik kuulus kuni 1903 aastani Amelungide perekonnale. Selle aja jooksul valmis Põltsamaa jõe äärde peeglitöökoda (1794) ja Meleskis klaasikoda "Lisette" (1796). 19. saj algul oli Rõika-Meleski peeglivabrik Eesti suurim käitis, kus oli üle 500 töölise ja toodeti 32000 peeglit aastas. Toodangut turustati Venemaal, Rootsis ja L-Ameerikas. 1840 aastail hakati kaupa vedama aurulaevadega, mis olid esimesed Emajõel ja Peipsil. 1865-66 aastal asendati klaasipuhumine tahvelvaluga ja ehitati uut tüüpi klaasiahi. 1914 aastaks olid peeglivabriku ajad möödas – seismajäänud käitise klaasikioskis Meleskis hakati 1920 aastatel valmistama pruunist klaasist pudeleid. 1924-28 tegutses Meleskis ka klaasitööstuse kool. 1960-1991 oli Meleskis Tartu Ehitusmaterjalide Tehase tsehh. 1966 aastal avati siin ka klaasitööstuse muuseum. 1987 aastani sulutati veel Meleskis klaasi ja tehti pudeleid, pärast seda klaasikoda "Lisette" rekonstrueeriti ja seal hakati tootma ehitusele vajalikke kummitihendeid.

Tänaeni on säilinud terviklik külamiljöö. Meleski klaasivabrikuhoone on arhitektuuri-mälestisena kaitse all. Nimetatud hoone on praegu kasutuseta ja laguneb. Paik on väga sobiv väiketööstuse arendamiseks.

Rõika – asula paikneb Põltsamaa jõe ääres. Siin asutati 18. saj lõpus peeglitöökoda. Peeglitöökoja veskihoone (kasutuses tänaeni), veski tamm ja ait on arhitektuuri-mälestistena kaitse all. Peeglivabriku juurde kuulusid puust 2-korruselised barakk-tüüpi elumajad, millest praegu on alles kaks (üks lagunemas, teine elumajana kasutusel). Väärtuslik on ka endine apteegimaja, mis on väljapeetult teostatud traditsionalistlikus funk-stiilis. Hooneid seob tervikuks vana park ning puisteed. Omal ajal kui Rõika mõis kuulus Amelungide perekonnale, kes on tuntud ka male maaletoojatena, mängiti siin pargis vaatamängulist malet nii, et nuppe asendasid vastavalt kostümeeritud inimesed.

Oiu – asub valla piiril Tänaassilma jõe suudmes, kahel pool Viljandi-Tartu maanteed. Esimesed andmed küla kohta pärinevad 1599. aastast. Tänaassilma jõe suue on olnud Võrtsjärve ääres üks paremaid sadamakohti, ka praegu võib siin näha paate seismas. 1975. a Eesti Projekti poolt koostatud generaalplaani kohaselt nähti siia ette paadisadam (teostamata), kuna looduslike tingimuste poolest peeti paika kõige sobivamaks suure paadisadama kohaks tollases Viljandi rajoonis. Oiu asend, vaadatuna koos lähedalasuvate Valma ja Vaibla rannaga, on väga soodne puhkemajanduse arendamiseks. Keskkonna väärtust tõstavad endised meierei hooned.

1.3 Looduskeskkond

Maastikuliselt asub Kolga-Jaani vald Kesk-Eesti ehk Võrtsjärve nõo põhjaosas. Ala reljeef on tasane, absoluutkõrgused vähenevad Võrtsjärve suunas. Madalikust eraldub omaette üksusena Kolga-Jaani voorestik. 1-3 km pikkused ja 100-300 m laiused loode-kagu suunalised väikevoored koosnevad valdavalt moreenist ning on enamasti põllustatud. Voorestik on tekkinud viimase jääaja lõpus.

Valla territoorium kuulub ka Kesk- ja Ida-Eesti suurte soode valdkonda ja Võrtsjärve nõo ja Peipsi nõo keskosa allvaldkonda, mis on Eesti üks enam soostunud piirkondi. Tegemist on ühe terviklikuma loodusilmelise alaga Eestis.

Valla maafond jaguneb kasutaja järgi (seisuga 20.03.1996) – riiklike ühismajandite jm maa 15021 ha, talud 2703 ha (kokku 94 talu), riigimetsamaa 12375 ha, muude maakasutajate maa 1137 ha.

1.3.1 Maavarad, põhja- ja pinnavesi

Aluspõhja moodustavad põhja pool siluri dolomiidid ja lubjakivid lõuna osas katavad neid devoni liivakivid. Pinnakatte, paksusega vahemikus 5-10 m, moodustavad moreen ja viirsavid, vähemal määral fluvioglatsiaalsed kruusad-liivad. Oju piirkonnas moodustavad pinnakatte madalsoo- ja rabalasundid ning alluviaalsed setted.

Vett tarbitakse **alam-siluri** veehorisondist. 1995. a oli veetarve 0,029 miljonit m³ vett, 1996. a tarbis vald 0,006 miljonit m³ vett. Veevõtu vähenemine on põhjustatud peamiselt põllu-majanduse langusest.

Valla tähtsaim maavara on **turvas**, vt tabel 3. 1996.a on läbi vidud Soosaare turbamaardla Tassi ja Soosaare tootmisalade jääkvarude detailne hinnang.

Tabel 3. Valla turbavarud (Orru, 1995.)

Leie soo	Turbavaru 2,84 milj t on arvel kütteturba reservvaruna, sellest 2,57 milj t aktiivset ja 0,27 milj t passiivset varu. Kogu soo hõlmab madalsoo lasund, mille põhiosa moodustab hästilagunenud (53%) puuturvas (sobib kompostide valmistamiseks). Lasundi paksus on 1,75...2,20m.
Lulli soo	Turbavaru 0,43 milj t on arvel kütteturba aktiivse reservvaruna. Madalsoolasundit on 184 ha; see koosneb hästilagunenud (52%) puu- ning rohulehtsamblaturbast. Lasundi paksus on 1,00...1,50 m. Siirdesoolasundi soo lõunaosas (32 ha) moodustab hästi lagunenud (53%) siirdesoo puusfagnumi- ja puuturvas. Lasundi paksus on 0,9...2,0m. Rabasegalasund (29 ha) levib kahe koldena põhja- ja lõunaosas. Lasundi ülaosas on hästilagunenud (40%) männi-kanarbiku- ja villpeasfagnumiturvas, mis lasub siirde- või madalsoo puusfagnumiturval. Lasundi paksus on 1,4...2,4m. Soo on kuivendatud.
Meleski soo	Turbavaru 5,7 milj t on arvel aktiivse varuna, millest 5,1milj t kütteturvast ja 0,6 milj t alusturvast. Madalsoo-lasund (2379 ha) koosneb põhiosas hästilagunenud (53%) puuturbast, lasundi paksus on 1,8...2,10 m. Rabalasund (377 ha) esineb soo keskosas, üle poole sellest moodustab vähelagunenud (17%) fuskumiturvas älve- ja villpeaturbaga. Allosas on siirdesoo tarna-sfagnumi- või tarna-lehtsambla-turvas.
Parika soo	Turbamaardla pindala on 2712 ha. Aktiivse reservvaruna on arvel 6,42 milj t kütteturvast ja 0,22 milj t alusturvast. Passiivse reservvaruna on arvel 4,22 milj t kütteturvast ja 2,84 milj t alusturvast. Madalsoolasund hõlmab soost 726,9 ha, rabalasund 1912,7 ha ja raba-segalasund 72,6ha.
Pingu soo	Turbavaru on arvel aktiivse reservvaruna, millest on kütteturvast 0,35 milj t ja alusturvast 0,03 milj t. Soos valdab madalsoolasund (184 ha), mis koosneb hästilagunenud (48%) puuturbast. Rabalasundit on 63 ha, selle ülaosa moodustab vähelagunenud (18%) fuskumiturvas, järgnevad villpea-sfagnumi-, männisfagnumi- ja rabakasfagnumiturvas. Turbalasundi paksus on 1,2...2,3 m. Madalsooturvas sobib kompostide valmistamiseks.
Sinika-Vastsemõisa soo	Turbavaru 0,35 milj t on arvelaktiivse reservvaruna, sellest 0,33 milj t kütte- ning 0,2 milj t alusturvast. Soos levib madalsoolasund (101 ha) koosneb hästilagunenud (40 %) puu- ja puu-pillirooturbast, kihi paksus on 1,1...1,3 m. Rabalasundi (80 ha) pealmise osa moodustab (0,5...1,1 m) vähelagunenud (18%) fuskumiturvas, keskosa raba villpeaturvas, allosa siirdesoo sfagnumiturvas (0,5 m). Lasundi paksus on 2,0...4,1 m.
Poka soo	Poka soos leidub jävemuda 8,1 ha-l, kihi paksus on 0,73 m, varu 0,06 milj m ³ Poka soost enamuse hõlmab madalsoolasund, esineb ka rabalasundit. Soos on toodetud käsitsi tükkaturvast. Soo kuulub Soosaare soostikku.
Tassi soo	Pindala on 302 ha, millelt toodetakse freesalusturvast, turbavaru on 2,43 milj t, sellest alusturvast 0,56 milj t ning kütteturvast 1,87 milj t. Soo kuulub Soosaare soostikku. Tassi tootmisala varu seisuga 01.01.97.a – pindala 228,8 ha, turbavaru 1339,5 tuh.t, sh vähelagunenud turvast 708,3 tuh.t ja hästilagunenud turvast 631,2 tuh.t.
Soosaare soo	Esineb raba-segalasund, mis koosneb vähelagunenud fuskumiturvast, kohat ka älve- ja kompleksturbast. Siin on toodetud käsitsi tükkaturvast. Soo kuulub Soosaare soostikku. Soosaare tootmisala varu seisuga 01.01.97.a - pindala 75,0 ha, turbavaru 743,4 tuh.t, sh vähelagunenud turvast 218,4 tuh.t ja hästilagunenud turvast 525,0 tuh.t.

1.3.2 Muld ja põllumaa

Mullastikku iseloomustab suur mitmekesisus ning suhteliselt madal viljakus. Domineerivad soomullad kompleksis alluviaalsete muldadega, soostunud kamarmullad, kamar-leetmullad ja leedemullad. Võrdlemisi viljakad on ainult suurema kõrgusega moreenitasandike ja voorte kamar-leetmullad ning turvasmullad soode serva-aladel. Kõige viljakamad on Järtsaare ümbruse vanad mõisamaad (hp 53).

Maakatastri 1996.a andmetel oli Kolga-Jaani vallas 6604,9 ha põllumaad, sellest kasutusse andmata põllumaad 2559,5 ha (38,8%). Põllustatud on peamiselt vooded ja lainjad moreen-tasandikud. Rohumaadele on iseloomulik veerežiimi pidev halvenemine ning võsastumine.

1.3.3 Sood ja metsad

Kolga-Jaani vald kuulub ühte Eesti enam soostunud piirkonda. Domineerib madalsoo, väiksem osatähtsus on siirdesool ja rabal. Seisva pinnaveega aladel esineb lehtsambla-rohkeid rohusoid. On ka lagerabasid. Soosaladel on suur väärtus muraka, mustika ja pohla kasvukohana ning veelindude pesitsuspaigana.

Kolga-Jaani metsad kuuluvad Laeva-Parika metsade valdkonda. Sõltuvalt ulatuslikust soostumusest on ka siinsed metsad valdavalt tugeva liigniiskuse all kannatavad soometsad. Levinumad puude liigid on kask, haab, sanglepp, hall lepp ja ka saar. Võrtsjärve suubuvate jõgede (Suur-Emajõgi, Tānassilma jõgi) suudmepiirkondades esineb luha- ja sooniite.

1.3.4 Veekogud

Olulisem veekogu on vallaga lõunas piirnev Võrtsjärv. Eesti suurima sisejärve pindala on 270 km², pikkus 34,8 km, maksimaalne laius 14,8 km. Järv on madalaveeline, keskmine sügavus 2,8 m, maksimaalne sügavus 6 m. Veetase on ligikaudu 33,7 m üle merepinna. Valgala suurus on 3380 m². Järve kaldajoon on lihtne ja vähe liigestatud. Kolga-Jaani valla poolne järve põhjakallas on kõrgem ja liivane. Veeseis järves on hetkel normaalne ja järv reguleerib ennast ise. Rohkem järvi valla territooriumil ei ole.

Kolga-Jaani vallast voolavad läbi või vald piirneb järgmiste jõgedega – Suur-Emajõgi, Põltsamaa jõgi, Pedja jõgi ja Tānassilma jõgi.

Põltsamaa jõe pikkus on 135 km, pikkus vallas 24 km, valgala pindala 1310 km². Jõgi voolab Pandivere kõrgustiku lõunanõlva mööda Võrtsjärve nõkku ning suubub Suur-Emajõkke. Jõge iseloomustab rohke põhjaveeline (karstiallikestest) toitumine.

Tānassilma jõe pikkus on 34 km, valgala pindala 456 m². Jõe suue Võrtsjärve on soodne sadamakoht.

Suur Emajõe pikkus on 101 km, valgala koos Võrtsjärve vesikonnaga (3370km²) on 9740 km².

Pedja jõe pikkus on 122 km, valgala pindala on 2710 km² ja jõgi suubub Suur-Emajõkke.

Maakasutust veekogude ranna- ja kaldaaladel piiravad rannavöönd ja teised piirangud, mis johtuvad Eesti Vabariigi kehtivatest seadustest ning määrustest, vt peatükk 5.1.3.

Kolga-Jaani valla vooluveekogude (sealhulgas ka avalikult kasutatavate vooluveekogude) nimekirj on ära toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 2. Veekogu avalikuks kasutamiseks on veevõtt, suplemine, veesport, veel ja jää liikumine ja kalapüük seaduses sätestatud ulatuses. Veekogu avaliku kasutamise ei tohi rikkuda võõral maatükil viibimist reguleerivaid seaduse-sätteid.

1.3.5 Kliima

Aasta keskmine õhutemperatuur on +4,5°. Külmemaid kuud on jaanuar ja veebruar, keskmise temperatuuriga -6,5°. Kõige soojem kuu on juuli, keskmise temperatuuriga +16,7°. Maksimum-temperatuurid on viimastel aastatel ulatunud +34,5° ja miinimumtemperatuurid pole olnud madalamad kui -29,2°. Öökülmadeta perioodi pikkus on keskmiselt 142 päeva aastas. Öökülmad algavad septembri keskel ja lõpevad aprilli lõpus või mai alguses.

Sademe hulk on keskmiselt 680 mm/a. Sademetevaesemad kuud on veebruar ja märts, enim on sademeid juulis ja augustis.

Valdavad tuuled puhuvad edelast (19%), läänest (17%) ja lõunast (15%).

Olulist mõju ümbruskonna kliimale avaldab Võrtsjärv. Järve kaldaaladel sageli esinevad udud kahandavad öökülmade esinemist ja nende mõju.

1.3.6 Kaitsealad ja looduskaitseobjektid

Tabel 4. Looduskaitsealad ja -objektid (Eesti ürglooduse raamat, Viljandi maakond 1998.)

Alam-Pedja looduskaitseala	Vabariikliku tähtsusega, tsiviilalast isoleeritud puutumata loodus-taimestiku kaitseks. Üldpindala 260000 ha, sellest Kolga-Jaani vallas 28000 ha.
Soosaare põlispuude grupp	Pindala 1,8 ha. Endises mõisapargis kasvavad põlispuud. Põhipuuliigiks on pärn, kasvab ka lehiseid.
Kalevipoja tool	Graniitrahn. Ümbermõõt on 13,4m, kõrgus 3,2m, pikkus 5,3m, laius 3,5m. Asub Laisi küla Ojakalda talu lähedal. Parim juurdepääs end. Rõika metsavahikohani viivat teed pidi 450m ida suunas.
Liivassaare kivi	Graniitrahn. Ümbermõõt on 17,6m, kõrgus 2,5m, pikkus 6,2m, laius 4,2m. Asub Kolga-Jaani – Põltsamaa maantee ääres, 5,3km Kolga-Jaanist põhja pool, teelt 150m läänes, Taganurga küla põllul.
Ristivälja kivi	Ohvrikivi, graniitrahnu ümbermõõt on 23,3m, kõrgus 1,1m, pikkus 8,0m, laius 5,9m. Rahn asub Parika küla põhjaosas, Viljandi-Põltsamaa maantee ääres, sellest 50m läänes. Kaitstav ka arheoloogiamälestisena.

Tabel 5. Loodusmälestised (Eesti ürglooduse raamat, Viljandi maakond 1998.)

Kõrgemäe voor	Iseloomuliku tasakaaluprofiiliga ovaalne voor pikkusega ~1km ja laiusega pisut üle 250m, kõrgus 7-8m. Asub Kolga-Jaanist 1,5km kaugusel Meleski poole, maanteega risti. Tänu põllustatusele on voorele tüüpiline pinnamood hästi nähtav. Võiks olla kaitse all kui hästi väljakujunenud voor Kolga-Jaani voorestikus.
Uuetoa voor	Pikk(2,5km) kitsas(0,25km), kuni 7m kõrgune voor absoluut-kõrgusega kuni 55,8m. Asub Kolga-Jaanist 3,5km Viljandi poole, maanteega risti. Põllustatud voore iseloomulik kuju on hästi nähtav. Ei vaja kaitserižiimi.
Meleski soo (raba)	Raba asukoht on huvitava hüdroloogilise režiimiga ala, mis on mõjutanud ka soo arengut. Soo toitub põhja-, valg- ja tulvaveest ning sademetest. Meleski raba on oluline oma marjarikkusega ning veelindude pesitsuspaigana. Soo piirneb põhjast ja idast Alam-Pedja looduskaitsealaga, väärib veesäilitusala staatust.
Parika -Juhalaane rahn	rändrahn. Pikkus on >7m, laius >4m, kõrgus 2,2m, ümbermõõt üle 15,7m. Asub Parika külast kagusse viiva tee ääres, Juhalaane (?) talu lähedal suure magistraalkraavi muldes.

Automaatselt on kaitse all I kategooria looduskaitsealuste liikide kasvukohad ja pesapaigad (Liikide loetelu on toodud Kaitstavate loodusobjektide seaduses 1.06. 1994 §21).

1.4 Sotsiaalne infrastruktuur

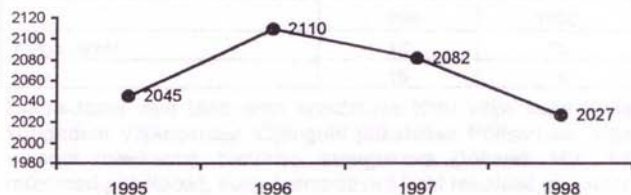
1.4.1 Demograafiline seisund

Kolga-Jaani vald on oma pindalalt 312,4 km² üks maakonna suuremaid. 1.01.1998.a seisuga oli vallas 2027 elanikku. Asustuse tihedus on 6,8 in/km² kohta (Eesti keskmine on 32,7 in/km², Viljandi maakonna valdade keskmine 10,3 in/km²).

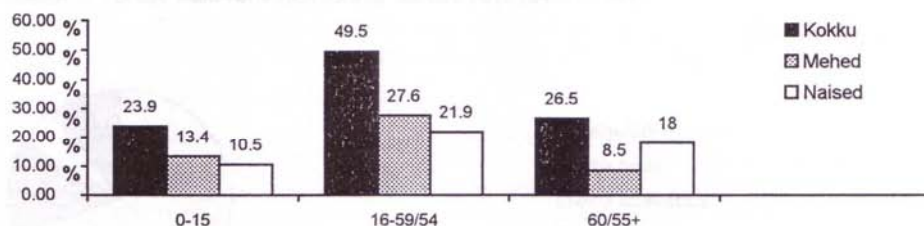
Tabel 6. Valla asulate loend, alaliste elanike arvuga (1997)

Asula	1995	1996	1997	1998
Eesnurga	63	61	67	75
Järtsaare	100	99	104	103
Kaavere	157	161	144	143
Kolga-Jaani alevik	439	479	470	435
Laisi k	162	168	173	178
Leie k	323	325	331	318
Lätkalu k	61	61	56	54
Meleski k	181	190	188	173
Odiste k	124	133	124	122
Oiu k	111	108	106	104
Oorgu k	74	69	68	67
Otiküla k	26	31	28	28
Parika k	54	49	47	46
Taganurga k	59	60	60	69
Vaibla k	33	36	32	36
Vissuvere k	78	84	84	76
KOKKU	2045	2110	2082	2027

Skeem 3. Elanike arv Kolga-Jaanis vallas (1997)

Skeem 4. Kolga-Jaani valla vanusegruppide osakaal protsentides (1997)

Võrreldes maakonna keskmisega on suhteliselt kõrgem pensionäride osakaal ning madalam tööelise elanikkonna osa. Väljarändesaldo on negatiivne. Lahkujateks on põhiosas noored kesk- ja kõrgharidusega inimesed, kes ei leia enesele vallas piisavalt rakendust ning väärilist palka. 1996.a saabus valda 57 inimest, lahkujaid oli samal ajal 78 (neist naisi 2/3).

Tabel 7. Rahvaarvu muutuskomponendid Kolga-Jaani vallas (1997)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998 mai
Rahvaarvu muutus	44	-64	-42	-32	-32	
Sünnid	40	24	17	30	22	10
Surmad	37	38	45	33	27	14
Loomulik iive	3	-14	-28	-3	-5	-4
Loomulik iive, %	0,1	-0,6	-1,3	-0,1		

1.4.2 Haridusasutused

Kolga-Jaani Lasteaed asub Kolga-Jaani alevikus. Lasteaia hoone on ehitatud 1985.a 100-le lapsele, praegu töötab 1 rühm kuni 25 lapsega. Lasteaia ruumides asub ka Kolga-Jaani raamatukogu. Perspektiivis on ühe sektsiooni ümberehitamine vanurite hoolduseks 10-le vanurile, praeguseks on kohandatud ruumid kolme vanuri hooldamiseks.

Leie Lasteaed asub Leie Põhikooli ruumides, avatud on üks rühm 20-le lapsele.

Kolga-Jaani Põhikool asub Kolga-Jaani alevikus, kool on samas paigas tegutsenud alates 1686.aastast. Kooli teeninduspiirkonda kuuluvad Kolga-Jaani alevik, Taganurga, Eesnurga, Odiste, Oorgu, Parika, Vissuvere ja Järtsaare külad. Õpilaste arv 97/98 õ-a oli 137, klassikomplekte 9, õpilasi ühe õpetaja kohta ~12. Õpilaste arv on viimastel aastatel pidevalt kahanenud (1994-194, 1995-154, 1996-146, 1997-137), järsk vähenemine 1995.a oli tingitud Leie Põhikooli avamisest. Kooli lõpetanuteks asus 1996.a gümnaasiumis edasi õppima 78%, peamiselt jätkatakse Põltsamaa Ühisgümnaasiumis ja Viljandis. Kooli kasutada on 1996.a valminud spordihoone (mõõtmetega 18x36) koos paljude abiruumidega ning korralik staadion. Probleemideks on õpetajate kaadri vananemine, koolimaja ja internaadimaja vajavad kapitaalremonti.

Leie Põhikool asub Leie külas. Kooli teeninduspiirkonda kuuluvad Leie, Oiu, Vaibla, Otiküla, Lalsi, Lätkalu, Kaavere ja Meleski külad. Kool valmis 1995.a, varem teenindas piirkonda Lätkalu algkool. Õpilaste arv 97/98 õ-a 149, klassikomplekte 9, õpilasi ühe õpetaja kohta ~12. Kooli lõpetanuteks jätkas edasiõppimist gümnaasiumis 33% (1996), peamiselt jätkatakse Puhja Gümnaasiumis. Uus koolihoone on igati kaasaegne, olemas on spordisaal (12x24), samas majas asub ka küla raamatukogu ja lasteaiarühm. Kooli baasil on võimalik

tegutseda ringidel ning korraldada üritusi. Peamine probleem on staadioni puudumine, pallimängudeks kasutatakse praegu kooliesist muruala.

Tabel 8. I klassi minejate prognoos

	1998	1999	2000	2001
Kolga-Jaani	18	15	22	13
Leie	15	14	15	11

Kolga-Jaani vald jääb oma eraldatuse tõttu välja kujunevatest haridusalastest koostööpiirkondadest Viljandimaal. Õpinguid jätkatakse Põltsamaa, Viljandi ja Puhja gümnaasiumides. Viljandi maakonna hariduse arengukava (Viljandi MV, 1998) kohaselt peaksid säilima mõlemad põhikoolid, kuna teenindavad kaht reaalselt eksisteerivat tõmbekeskust vallas.

1.4.3 Tööturg ja toimetulek

Tööealiste elanike osa valla rahvastikust on ~50%.

Skeem 5. Töötav valla rahvastik tööhõveliidide järgi (01.01.1998)

Tabel 9. Suuremad tööandjad vallas (1997)

Ettevõte	Asukoht	Tegevusala	Töötajate arv
Vallavalitsus (koos allasutustega)	Kolga-Jaani alevik		90
MA Sovel	Kolga-Jaani alevik	soojamajandus, kanalisatsioon, puhastusseadmed, prügimajandus	27
Aimla metskond	Erinevad kontorid		16
AS Kraver	Eesnurga küla, Kolga-Jaani alevik	turbatootmine (Tässi, Soosaare)	15
OÜ Levax	Leie küla	traktorite, autode tagavaraosad, töökojad	14
OÜ Ülessaare	Odiste (kontor K-J)	põllumajandus	12
OÜ Leie Piim	Leie		12
OÜ Lalsi	Leie	teravilja kasvatuse, tõuseakasvatuse	9
Tiiu-Mall Lutsari Perearstikeskus	Leie	arstiabi	7
OÜ Kojaehitus	Kolga-Jaani alevik		7
Leie Hoiu-laenuhistu	Leie	kõik pangateenused ja valuutatehingud	6
Viljandi Päästeamet	Oorgu	päästetööd (spets raba- ja metsatulekahjud)	5
AS Ramsi	Paistu vald	turbatootmine (Parika)	4
Erafirma Sale	Kolga-Jaani alevik	kaubandus	3
Maire Erakauplus	Meleski, Kolga-Jaani alevik	kaubandus	3
OÜ Tooma Veski	Lalsi küla		2
AS Leie Liising	Leie küla		2

Lisaks 17 eraettevõtjat, kelle tegevusalaks on peamiselt põllumajandus.

Tabel 10. Registreeritud töötute arv ja nende % elanikkonnast

1995	1996	1997	1998
46/ 4.47	70/ 6.81	46/ 4.50	31/ 3.10

Mittetöotavaid ja mitteõppivaid tööelisi elanikke oli seisuga 01.01.1998 429 (tööeliste koguarvust on see 46%), neist lapsehoolduspuhkusel oli 57 ning invaliidsus- või muu pensioni saajaid 91.

1996. a oli toimetulekutoetuse taotlejate arv vallas 1 036 (elanike arv 2 110, st iga kahe elaniku kohta ~1 taotlus), toetusi anti 539 219 krooni eest. Eluasemetoetust taotles 684 inimest ning seda anti 205 895 krooni eest. Kõige enam makstakse toetusi paljulapselistele ja lastega peredele ning pensionieelikutele, pensionäride hulgas on toetuse taotlejaid vähem.

Kolga-Jaani ja Leie piirkonnal toimetuleku seisukohalt erilist vahet pole. Siiski on Leies veidi parem olukord, kuna tihedam bussiühendus võimaldab töötamist ka väljaspool valda (paljud mehed on näiteks tööd leidnud puidufirmades, naised "Mistras"). Kõige enam töötuid ja töötusijaid on Kaaveres ja Meleskis, kohapeal suuremad tööandjad puuduvad ning halva või puuduva bussiühenduse (Kaaveres) tõttu pole võimalik kaugemal tööl käija. Suur protsent töötutest, eriti viimati nimetatud külates, on 25-30 aastased. Oluline on tõsta selliste noorte inimeste enesehinnangut ja ärgitada neid õppima.

1.4.4 Meditsiin ja sotsiaalhooldus

Vallas töötab T-M. Lutsari Perearstikeskus, vastuvõtt toimub Kolga-Jaanis, Leies ja Meleskis. Apteek asub Kolga-Jaani alevikus Põltsamaa mnt 1.

Meleskis asub valla ainus avalik saun.

Kolga-Jaani Lasteaias on kohaldatud ruumid kolme vanuri hoolduseks, perspektiivis on ühe sektsiooni ümberehitamine 10-le vanurile. Kuna praegu ei ole võimalik statsionaarset vanurite hooldust korraldada suuremas mahus, ollakse sunnitud tellima vajalikku teenust naaberomavalitsustelt. Kolga-Jaani vallast on Piliistvere hooldekodus (Kõo vallas) 4 vanurit ja Viljandi Pensionis 1 vanur. Avahoolduse korraldamisel on kasutatud töötute abi, kuna vallas pole tööl ühtegi spetsiaalselt vanuritega tegelevat sotsiaaltöötajat.

1.4.5 Turvalisus

Kolga-Jaani alevikus töötavad Viljandi Perfektuuri Viljandi jaoskonna vanemkonstaabel ja nooremispektor. Kolga-Jaani vallas registreeriti nii 1995, kui 1996. a 29 kuritegu, avastamise protsent oli vastavalt 72% ja 59%. Kuriteoliikidest suurima osa moodustavad salajased vargused.

Viljandi Päästeameti metsa- ja rabakustutuskeskus asub Oorgu külas. Tulekahjusid on Kolga-Jaani vallas olnud 1994-9, 1995-10, 1996-17.

Toimib Viljandi Kaitseliidu Meleski malev (10-12 meest). Malev soovib rajada lasketiiru.

1.5 Kultuur

1.5.1 Klubiline tegevus, üritused

Kolga-Jaani valla seltsielu on üks aktiivsemaid Viljandimaal. Tegevus baseerub peamiselt Kolga-Jaani rahvamajal. Leies rahvamaja puudub, tegevus toimub kooli ruumides.

1996. a oli Kolga-Jaani vallas 32 taidluskollektiivi ja 17 huvialaringi, korraldati 107 üritust.

Tabel 11. Osalemine huvialaringides ja üritustel 1997. a seisuga

	Elanike arv	Huviringides osalejate arv	Üritustel osalejate arv	Huviringides osalejate % elanikkonnast	Üritustel osalejate % elanikkonnast
Kolga-Jaani vald	2080	849	888	40.8%	4.3
Maakonna keskmine	63 315	10 532	258 372	16.6%	4.1

Vabaõhuüritusteks on kasutatud Ulge rand, kus asub nüüdseks lagunenud laululava. Traditsiooniliseks piirkonna ürituseks on olnud Võrtsjärve mängud, vald osaleb ka Põltsamaa jõe mängudel. On alustatud üle ühe aasta toimuvate Villem Reimani päevade ja üle viie aasta Hariduselu aastapäeva korraldamisega. Suvel toimuvad Vaiblas laste suvelaagrid.

1.5.2 Raamatukogud

Raamatukogud asuvad Kolga-Jaanis, Leies, Meleskis ja Oius, viimase ruumid lähevad eravaldusse ning raamatukogu on plaanis sulgeda. Leie raamatukogu põhikooli ruumides töötab väga heades tingimustes, teiste olukord on rahuldav. Raamatukogudes on kättesaadavad ka vallavolikogu otsused ning muu valda puudutav info.

Tabel 12. Raamatukogude põhinäitajad 1996.a

	Fondi suurus	Lugejaid	Külastusi	Laenutusi	Töötajaid
Kolga-Jaani	15 962	505	7381	22809	2
Leie	7 847	322	4 983	8 966	1
Meleski	6 293	251	1 599	6 071	1
Oiu	9 041	129	2 042	7 788	1

1.5.3 Sport

Kolga-Jaani olemasolevad spordirajatised on põhikooli saal 36x18, staadion 300 m ringiga (4 tuhakattega rada) ja välisväljakud (korv- ja võrkpall). Siinset hiljuti valminud spordisaali võib pidada üheks maakonna parimaks.

Leies on põhikooli saal 22x12 m, puudub staadion. Enne koolihoone valmimist on sportimiseks kasutatud ka töökodade juures asuvat halli, mis seisab praegu kasutusest.

1.5.4 Kirik, kalmistud

Kolga-Jaani Jaani kirik, hoonet valdab EELK Kolga-Jaani Johannese kogudus. Hingede arv koguduses oli 1996.a 600. Jumalateenistusi peeti samal aastal 70 korda, ristitud oli 18, leeritud 9, laulatuid 4 ning matmisi 16.

Kolga-Jaani kirik rajati tõenäoliselt 14.saj algupoolel suhteliselt laia ühelöövilise hoonena, lähtudes dominiiklaste lihtsast jutluskiriku tüübist. Paest ja maakivist seinamüürid on erandlikult paksud (keskmiselt 2 m). Praegune neogooti torn, mis asendab algset puust harjatorni, püstitati 1875, samal ajal kaotas katus kõrge gootipärase algkuju. 20.saj alguses ehitati kõrgel paiknenud kitsad aknad suuremaks ja kaunistati vitraazidega. Sisustuses on säilinud altarikrutsifiks (~1380, Ida-Preisi koolkond), maalid orelivääril (18.saj II pool) ja vaskne laelühter (1750). Kirikuaia on mansardkatusega kabel (19.saj), kus hoitakse katkendeid barokkaltarist, mis telliti pärast suurt kiriku remonti 1678. Arhitektuurimälestisena on kaitse all kirikuhoone, kirikuaed, kabel ja kirikuaia piirdemüür. Arheoloogiamälestisena on kaitse all kirikuaed kui 13-18.sajandi maa-alune kalmistu.

Kolga-Jaani apostliku õigeusu kirik asub Lalsi külas ning on samuti arhitektuurimälestisena kaitse all. 1872.a valminud hoone on eklektilise välisilmega, põhiplaani kreekaristi kujuline. Hoone ehitamise tingis 19.sajandi keskpaigas õigeusku siirdunute suur hulk (25,5 % elanikest). Praegu kogudus puudub ning kirik on suletud.

Matmised toimuvad Kolga-Jaani ja Lalsi kalmistutele.

1.5.5 Ajaloo- arheoloogia- ja arhitektuurimälestised

Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised vt lisa 1.

Tähelepanuväärsetest objektidest jmt vt ka 1.2.4 Miljööpiirkonnad.

Mainimisväärtne on Tassi kõrts, mis on ainus säilinud, ilma tallita, ühtlasi väikseim kõrtsihoone Eestis. Paikneb Viljandi-Kolga-Jaani mnt ääres ~5 km Kolga-Jaanist. 1872.a ehitatud hoone on pilbaskattega murdkelpkatusega, ulualuse talastikku toetavad kaks ümarat puitposti, seinad on tahumata rõhtpalkidest, ristnurgaga. Ahiküttega kõrtsis on vaid neli ruumi ja ait, ruumide kõrgus 2,17 m. Praegu kasutuses elamuna.

1.6 Tehniline infrastruktuur

1.6.1 Elamumajandus

Vallale kuuluvas elamufondis on 31.12.1997 seisuga 51 eluruumi (18 1-toalist, 11 2-toalist, 16 3-toalist, 1 4-toalist ja 5 5-toalist korterit), kokku pindalaga 2185 m², alaliste elanike arv neis korterites on 213. Riigi- ja munitsipaallemuid, mida hooldatakse lepingulisel alusel on vallas 20. Katlamaja, kanalisatsiooni, puhastusseadmete, prügimajanduse jmt teeninduse korraldamise eest kannab hoolt MA SOVEL. Leies katlamaja ei ole.

Kortermaju on ehitatud Leies, Kolga-Jaanis, Meleskis ning üks Järtsaates, kõik need on ehitatud peale 1969.a. Enamasti on need 2-korruselised silikaatehitised, viimastena on valminud mõned 3-kordsed elamud. Tühje, ilma omanikuta kortereid ei ole.

Kortermajade seisukord on rahuldav, pooleliolevaid ehitisi ei ole. Kortermajade ümbruse heakord on halb Leies, kus neid proportsionaalselt väikemajadega on kõige rohkem.

1.6.2 Soojamajandus

Kohalikel kütustel põhinev keskküttekatel võimsusega üle 50 kW on Kolga-Jaanis (katel 3V-40-10-115, haldab MA SOVEL), kütteks kasutatakse halupuitu. Kõetavat pinda Kolga-Jaanis on kokku 7630m² – 6 x 18 korteriga elamut, vallamaja, kultuurimaja, lasteaed ja 1 ühepere-elamu. Leies on katlamaja dekonstrueeritud, elamud on ümber ehitatud individuaalküttele.

1.6.3 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Veevõtuks vallas kasutatakse põhjavee kihte alam-siluri veeladestusest. Seoses põllumajandusliku tootmise vähenemisega on veetarbimine viimase kümnendi jooksul pidevalt vähenenud. Näiteks 1995.-1996. a langes veevõtt ligi 5 korda; kui 1995.a tarbiti kogu vallas kokku 0,029 miljonit m³ vett, siis 1996.a ainult 0,006 miljonit m³. Puurkaevude loetelu vt lisa 3. Puhastusseadmed on välja ehitatud Kolga-Jaanis ja Leies (Pihlaka). Täna on need amortiseerunud ega täida oma otstarvet.

Tabel 13. Andmed veeheite kohta

	Kolga-Jaani	Pihlaka
Heitvett kokku	121.45 m ³ /d 10479.1 m ³ /kv 42.17 tuh m ³ /a	24.56 m ³ /d 2234.2 m ³ /kv 9.03 tuh m ³ /a
Puhastusseadme mark	RK-130	BIO-50
Puhastusseadmete võimsus	112 m ³ /d	50 m ³ /d
Järeldupuhastus	2 biotiiki S=2100 m ²	2 biotiiki S=3000m ²
	Puhastatud vesi suubub 4730 m pikkuse kraavi kaudu Põltsamaa jõkke. Jääkmuda veetakse välja põllule	Puhastatud heitvesi suubub 1200 m pikkuse kraavi kaudu Oorgu-Leie peakraavi

1.6.4 Jäätmemajandus

Vallas on olnud kasutusel kaks prügilat – Kolga-Jaanis ja Leies, viimane on mitteametlik ning sulgemisel. Kumbki prügilatest ei vasta tervise- ja keskkonnanõuetele, näiteks Kolga-Jaanis on ladustatud kõike alates olmejäätmetest ning lõpetades ohtlike jäätmete ning lõpnud loomadega. Eesti keskkonnanõuete (Keskkonnaministeerium, 1997) kohaselt toimub prügilate arvu optimeerimine ning väikeprügilad kuuluvad likvideerimisele. Viljandi maakonna prügila asukohaks on valitud Ainja, kuhu Kolga-Jaani vallast on ~50-60 km. Suure vahemaa tõttu, pole prügivedu Kolga-Jaani vallast sinna otstarbekas. Seetõttu osaleb vald Põltsamaa piirkonna jäätmekäitluskava koostamisel, mille kohaselt jääb pärast keskkonnanõuete vastavusse viimist ümbruskonda teenindama Umbusi prügila.

Viljandi maakonna ohtlike jäätmete käitlussüsteemi arengukava (Masp, 1997) kohaselt on teoreetiline olmejäätmete tekkekogus vallas 308-1925 tonni/ aastas, millest ohtlikke jäätmeid on ~8 tonni/ aastas. Vallas soovitatakse avada vähemalt üks statsionaarne ohtlike jäätmete vastuvõtupunkt, väljapakutud kohaks on Kolga-Jaani töökodade territoorium.

1.6.5 Telefoniside

Valla abonentide teenindab Eest Telefoni Edela Telefonivõrk. Telefoniside ning abonentide hulk on rahuldav Kolga-Jaani ümbruses ning ebarahuldav Leie piirkonnas (eriti halb Meleskis). Vald pole mobiilsidena kaetud. Valla piiridesse on planeeritud 2 mobiilside masti, üks on rajamisel (Tartu-Viljandi mnt-lt <1km Kaavere poole sõites paremat kätt), teine peaks ehitatama Kolga-Jaani alevikku (asukoht pole kindel).

Maakonna side arengukava näeb ette digitaalsidena varustatuse aastaks 2010, samaks ajaks peaks olema rahuldatud ka kõik telefonisidevõrgid.

Sidenelik- ja koaksiaalkaablite paiknemine on toodud skeemil 10 (tehniline infrastruktuur).

1.6.6 Elektrivõrk

Kolga-Jaani valla elektritarbijaid teenindab Viljandi Elektrivõrgu Kolga-Jaani jaoskond. Valda läbib 110 kV elektriliin (piki Tartu – Viljandi mnt). Ülejäänud liinid on 15 kV või väiksema pingega.

1.6.7 Teed

Valda läbib kaks riigimaanteed Tartu – Viljandi (48) ja Põltsamaa – Viljandi (51), mõlemad on tugimaanteed. Ülejäänud teed on lokaalse tähtsusega. Olemasoleva teedevõrgu tihedus on

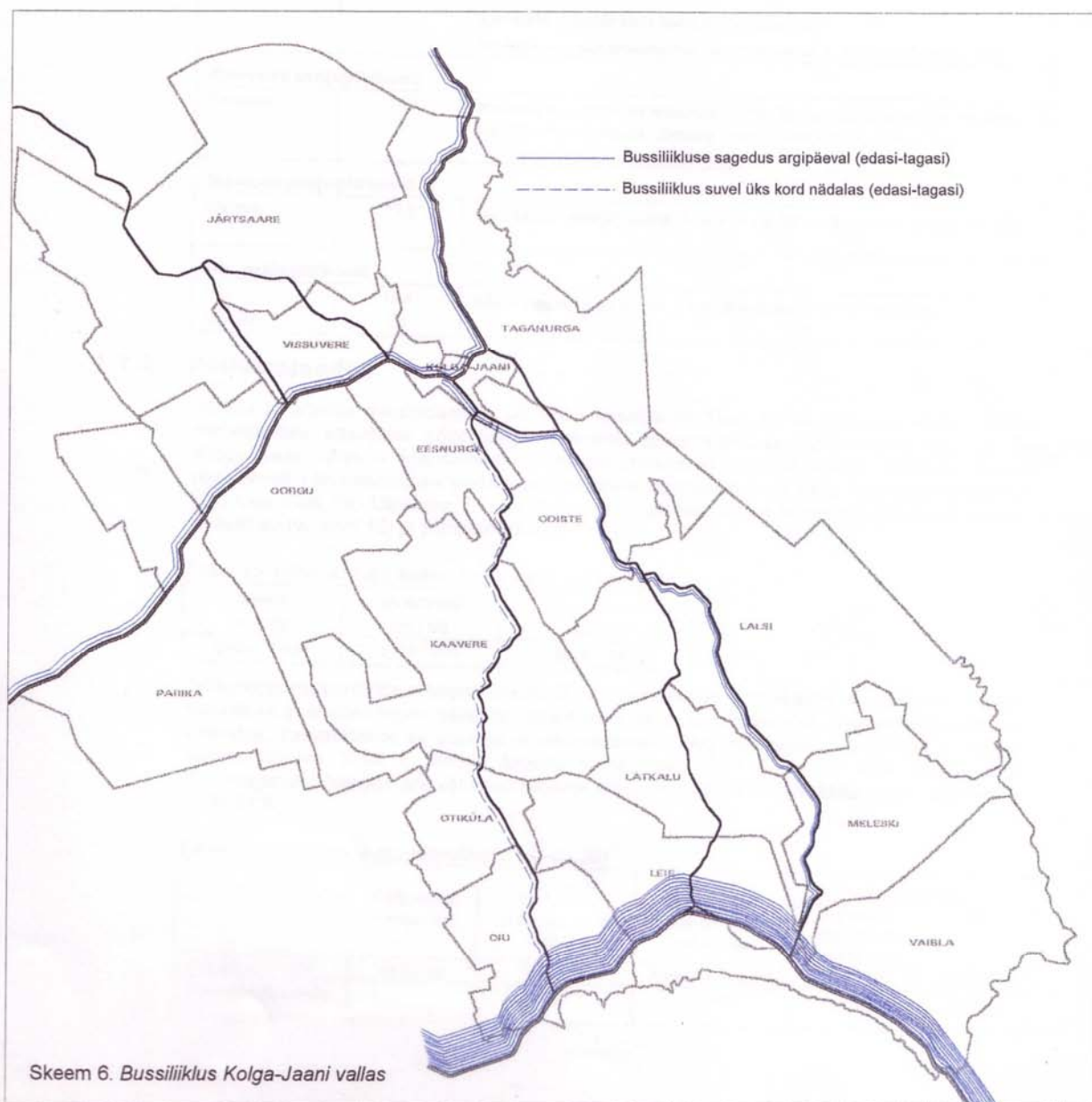
piisav, kuid heas sõidukorras on ainult Tartu-Viljandi mnt. Põltsamaa-Viljandi mnt seisukord on rahuldav, va asfalteerimata lõik Kolga-Jaanist Põltsamaa valla piirini. Ülejäänud teed vallas on kõik mustkatteta ning nende seisukord on keskpärane. Väiksemad teed kulgevad voorestiku järgi, mistõttu need on väga järskude kurvidega, sõidetavuse parandamiseks on ette nähtud mitmeid õgvendusi.

Valla territooriumil on üks bensiinijaam, asukohaga Leies.

Maakonna tehniliste infrastruktuuride arengukava (aastani 2010) kohaselt peetakse väga oluliseks Viljandi – Tartu mnt laiendamist ning oluliseks Viljandi – Kolga-Jaani tee lõpetamist (asfalteerimata lõik väljaspool Kolga-Jaani valda). Soovitatav oleks ka Kolga-Jaani – Põltsamaa tee katmine mustakatteta (asfalteerimata lõik Kolga-Jaani – Põltsamaa valla piiri). Puhkemajanduse arengu seisukohalt on oluline Kolga-Jaani – Meleski tee sõidetavuse parandamine.

1.6.8 Ühistransport

Ühistranspordi võrk praegusel kujul vallaelanike ei rahulda. Valla erinevad osad on omavahel halvasti ühendatud. Bussiliinid ei läbi mitmeid külasid või läbivad neid ainult hooajati (Kaavere), mis pidurdab oluliselt valla ühtlast arengut. Liinide vähesuse tõttu on raskendatud või võimatu töötamine väljaspool valda. Bussiliiklust Kolga-Jaani vallas kajastab skeem 6.

Skeem 6. Bussiliiklus Kolga-Jaani vallas

Tabel 14. Teeninduse mõjupiirkonnad

Otsene mõju	Elanike arv	Teenindavad asutused
Kolga-Jaani mõjupiirkond		
Kolga-Jaani	435	Kolga-Jaani – sidejaoskond (kõik teenused), 3 toidukaupade ja 1 tööstuskaupade kauplus, juuksur, apteek
Eesnurga	75	Eesnurga – postikandeteenus
Järtsaare	103	Järtsaare – postikandeteenus, kauplus-auto
Lalsi	178	Lalsi – postikandeteenus, 2 kauplus-bussi 2 korda nädalas
Odiste	122	Odiste – postikandeteenus, kauplus-auto
Oorgu	67	Oorgu – postikandeteenus, kauplus auto
Parika	46	Parika – postikandeteenus, kauplus-auto
Taganurga	69	Taganurga – postikandeteenus
Vissuvere	76	Vissuvere – postikandeteenus, kauplus-auto
Leie mõjupiirkond		
Leie	318	Leie – sidejaoskond (kõik teenused), 2 toidu- ja esmatarbekaupade kauplust, lillepood (lilled, seemned, lillekimpude ja matusepärjade valmistamine), perearstikeskus
Lätkalu	54	Lätkalu – postikandeteenus, kauplus-auto
Vaibla	36	Vaibla – postikandeteenus, suvekaubandus, Vaibla Kämping OÜ
Kaavere mõjupiirkond		
Kaavere	143	Kaavere – postikandeteenus, toidu- ja esmatarbekaupade kauplus, kauplus-buss 2 korda nädalas, raamatukogu buss 1 kord kuus
Meleski mõjupiirkond		
Meleski	173	Meleski – sidejaoskond, toidu- ja esmatarbekaupade kauplus, saun
Oiu mõjupiirkond		
Oiu	104	Oiu – postikandeteenus, 2 kauplus-bussi 2 korda nädalas
Otiküla	28	

1.7.2 Põllumajandus

Talude ja elanike majapidamiste põllumaa kasutus oli 1996 aastal peaaegu võrdne põllumajanduslike ettevõtete põllumaaga. Tendents põllumajanduse hääbumisele kajastub ka Kolga-Jaani vallas – külvipinnad vähenevad (peamiselt teravilja arvelt). Suurettevõtetest tegutsevad põllumajanduse valdkonnas endistest ühismajanditest välja kasvanud ettevõtted (OÜ Leie Piim, OÜ Ülesaare, OÜ Lasitor), mis tegelevad või on tegelenud peamiselt loomakasvatuse (vt tabel 15) ja piimatootmisega.

Tabel 15. Loomade arv kokku Kolga-Jaani vallas (1996)

Veised	sh lehmad	Sead
95 / 96	95 / 96	95 / 96
2574 / 1600	1418 / 891	3856 / 1613

Põllumajandussaaduste müügist umbes 85% moodustavad loomakasvatussaadused. Taimekasvatuse peamised tegevusalad on: teraviljakasvatus, kartulikasvatus, heintaimede seemnekasvatus, kasvatatakse ka puuvilju ja aedmaasikaid. Teravilja kogutoodang 1996.a 3250 t, sellest taludes 2739 t, kartulit toodeti samal ajal 1440 t, sellest kõik taludes jne. Põllumajandustöötajate arv väheneb pidevalt nagu mujalgi 1994 59% töötajatest, 1995 48%, 1996 31%.

Tabel 16. Põllumaa ja maaelanikkond (01.01.96)

	Põllumaad kokku (ha)	Sh hindepunktiga 40 ja rohkem	Kasutusse andmata põllumaa	Maakasutajatest	
				Põllumaj ettevõtted, metskonnad	Talud
Kolga-jaani vald	6605 ha	3858 ha	2560 ha 38.8%	770/ 12%	1082/ 16%
Maakonnas kokku			21.4%	34.8%	21.2%

1.7.3 Metsamajandus

Vallas olevaid riigimetsi haldab Aimla metskond. Erametsades on suurim osatähtsus hall-lepikutel, riigimetsades männikutel. Puistude keskmine hektaritagavara (180 tm/ha) ületab vabariigi keskmise (154 tm/ha). Samuti ületab keskmine juurdekasv (5,89 tm/ha) vabariigi keskmise (4,98 tm/ha). Iseloomulik on erametsade suurem hektaritagavara kui riigimetsadel. Suurim raiemaht on riigimetskonnas. Raiemahust moodustab umbes poole lõppraie, umbes 40 % raiutud puidust on küttepuit.

1.7.4 Tootmine ja tööstus

Peale klaasitööstuse sulgemist Meleskis, pole Kolga-Jaani vallas suuremaid tööstus-ettevõtteid. Suurim ettevõte on AS Kraver, kes tegeleb turbatootmise ja pakkimisega (Tässi, Soosaare ja Parika tootmisalad).

Põllumajandussaadusi ümbertöötlevaid ettevõtteid on vallas vähe.

2. ÜLDPLANEERINGU PRINTSIIBID

2. KESKKONNA PIKAAJALISEST JA SÄÄSTLIKUST KASUTAMISEST

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hoiduma sellele kahju tekitamast. Looduskeskkond on ressursiks, mida tuleb kasutada läbimõeldult ja säästvalt. Riigikogu poolt on heaks kiidetud *Eesti keskkonnanõustamine*, kus on määratletud looduskasutuse ja keskkonnakaitse arengusuunad ja põhiülesanded aastani 2000 ja 2010.

Meie heaolu üheks aluseks on looduskeskkonna säilimine. Rikutud looduskeskkonna puhul osutub võimatuks valla elanikkonna kindlustamine võimalikult heade elu-, teenindus-, töö- ja puhketingimustega. Seega on oluline, et kogu maakasutus ja valla arengustrateegia harmoneeruksid meid ümbritseva looduskeskkonnaga. Selleks on vajalik igale konkreetsele kohale eelistada just sinna sobivat maakasutuse vormi ja ulatust. Juhul kui valla üldise arengu nimel ongi vaja kuhugi paigutada saastavama iseloomuga maakasutust (tööstust jms.), siis võib seda teha vaid seal, kus keskkonnale tekitatud kahju on kõiki keskkonda mõjutavaid faktoreid arvestades kõige väiksem. Vastavalt *Säästva arengu seadusele* (RT I 1997,26,390) võib omandi kasutamise ja ettevõtlusega tegelemise õigust kooskõlas seadustega kitsendada, seda lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust.

Üks viis kavandatava tegevuse keskkonnamõjude ulatuse selgitamiseks on nõuda keskkonnamõjutuste hinnangu tegemist detailplaneeringutele, mille alusel võidakse võtta maid kasutusele saastavama loomuga tööstuse vms. jaoks. Juhul kui sellest nõudest kinni ei peeta, tuleks koostöös Viljandi Maakonna keskkonnanõustamisega / Eesti Keskkonnaministeeriumiga nõuda selliseid rajatisi hõlmavate detailplaneeringute ja projektide keskkonnaekspertiisi.

Planeerimine võimaldab efektiivselt mobiliseerida ressursse ja selgitada, mida soovitakse. Seega teha ümberkorraldusi mõtestatumalt ja väiksemate kulutustega. Kokkuvõtvalt võib öelda, et üldplaneeringu ja kogu planeeringusüsteemi peamiseks ülesandeks on halbade otsuste vastuvõtmise vältimine. Ja seda eelkõige looduskeskkonna suhtes.

3. KOLGA-JAANI VALLA SWOT - ANALÜÜS

3. KOLGA-JAANI VALLA SWOT – ANALÜÜS

Tugevad küljed

1. Puhas loodus	16
2. Turvaline elukeskkond	14
3. Koolid, lasteaed, vanadekodu	13
4. Turba varud, turba tootmine	12
5. Energiaga varustatus	9
6. Võrtsjärv turismiohjetina	7
7. Ajalooline taust	6
8. Hariduselu	5
9. Organiseeritud piima kokkuost	4
10. Võrtsjärv, Emajõgi	3
11. Sood, rabad	3
12. Kultuuritraditsioonid, kultuurimaja	
13. Spordivõimalus, võimlad	
14. Kaubandus, toidupood, pank, apteek	
15. Ajaloolised hooned – kirik	
16. Lõuna-Eesti pästearner	
17. Tartu - Viljandi mnt. (ühendus Viljandiga)	
18. Korras kohalikud teed	
19. Kingsepp, juuksur, raamatukogud	

Nõrgad küljed

1. Passivne elanikkond	20
2. Madal tööhõive - töökohtade puudus	16
3. Ettevõtlus	13
4. Elanikkonna vananemine	8
5. Elanikkonna vaesus	6
6. Vallavalitsuse passiivsus- vallavalitsuse töö läbipaistmatus	5
7. Puudub tööstus	5
8. Eraldatus	4
9. Elamumajandus	3
10. Teed	1
11. Haridus- ja kultuurikomisjoni nõrk töö	1
12. Transport - bussiliiklus	
13. Side	
14. Puhastusseadmed, prügimajandus	
15. Vanurite hoole	
16. Puudub noorsoopoliitika	
17. Maksupoliitika	
18. Soine pinnas	
19. Kasutamata põllumaa	
20. Geograafiline asend	
21. Puudub olmeteenindus	
22. Kultuuritöö Leie piirkonnas	
23. Arstiabi pole piisavalt kättesaadav	
24. Kaupluste ja sidejaoskondade sulgemine	
25. Heakord alevis ja külades	
26. Lagunevad hooned	
27. Puudub vabaõhulava	
28. Küttemajanduse organiseerimine	

Arenguvõimalused

1. Põllumajanduse arendamine	27
2. Ettevõtlus teenindusvaldkonnas	10
3. Turism, puhkemajandus (turismitalud, Võrtsjärv)	8
4. Puidu ümbertöötlemine	7
5. Valla infolehe väljaandmine	4

6. Kultuuri- ja haridusnõuniku ametikoha loomine	3
7. Eesti pere väärtustamine	3
8. Spordilaagrite korraldamine	3
9. Toitlustuskohtade rajamine	3
10. Kalandus	3
11. Fondide kasutamine	2
12. Ettevõtluse asutamisalase teabe viimine rahvani	2
13. Klaasi ja peegli tootmine	2
14. Suur pindala	2
15. Metsamajandus	2
16. Sauna baasil : baar, söökla, ujula, keegel, bingo jne.	2
17. Tartu - Viljandi maanteeäärne teenindus	1
18. Transiitteede ärakasutamine	1
19. Jahisadam	
20. Alam - Pedja LK ala	
21. Põltsamaa - Vaibla tee	
22. Sõprussidemed	
23. Kultuuritöö, seltsielu arendamine	
24. Matkarajad, metsaannid	
Ohud	
1. Noored ei tule tagasi	24
2. Elanikkonna vananemine	18
3. Isoleeritus	15
4. Tühjad külad, lagunevad majad	8
5. Eesti majanduspoliitika ebakindlus	8
6. Süvenev alkoholism	6
7. Kontrollimatu metsapoliitika	2
8. Teed	
9. Valla väljasuremise oht	
10. libe langus	

4. ARENGUSTRATEEGIA PÕHISUUNAD 1998-2013

4. ARENGUSTRATEEGIA PÕHISUUNAD 1998-2013

Käesolevas peatükis on leidnud kajastamist prognoosid ja valla arenguperspektiivid järgnevat aastate jooksul. Käsitletud on teisiti öeldult seda, kuidas ja millises suunas allpool toodud valdkonnad peaksid arenema.

4.1 Asend ja asustus

4.1.1 Asend

Kolga-Jaani valla asendit Kesk-Eestis iseloomustab looduslike tegurite poolt tingitud eraldatus. Maakonna sisene positsioon ääremaa del, Viljandimaa territooriumi kirdenurgas, ei soodusta valla kiiret arengut ilma kommunikatiivse avatuse ja koostöövalmiduseta.

Kohalikud looduslikud olud on soodsad turismi arendamise seisukohalt, luues võimaluse puhkemajandusega haakuvate ettevõtlusvormide väljaarendamiseks. Otsesed eeldusi loovad selleks piirnevad Võrtsjärvega ja Alam-Pedja looduskaitsealaga, samuti vallast läbi voolavad jõed: Suur-Emajõgi ja Põltsamaa jõgi. Sood ja rabad on atraktiivsed erihuvidega turistile. Puutumatu, väikese reostuskoormusega ja inimtegevusest vähemõjutatud loodus oma bioloogilise mitmekesisusega on oluline arengueeldus, millele saab rajada puhkemajanduse ja ettevõtluse arendamise vallas.

Arengut soodustav tegur on Viljandi – Tartu mnt (rekonstrueerimisel) ja Viljandi – Põltsamaa mnt kulgemine läbi valla. Lähimad raudteejaamad asuvad samuti suhteliselt lähedal Olustveres, Võhmas ja Viljandis. Valla teedevõrgu tihedus on piisav, kuid tegemist on kruusateedega, mis on takistuseks valla siseses liiklemises ja peletavad võimalikke läbisõitjaid – seega on valla arengu seisukohalt ematähtis tegeleda teede kvaliteedi parandamisega.

4.1.2 Asustus

Sotsialismi perioodil toiminud süsteemi (kolhoosikeskuste eelisarendamise) tagajärjel kujunenud asustusskeem pole jõudnud oluliselt muutuda, ehki endiste keskuste ja nende tagamaade majanduslik baas on nõrgenenud. Väiksemad teenindusasutused kaovad ja toimub elanike liikumine linnadesse või linnalistesse asulatesse.

Kolga-Jaani aleviku roll valla keskusena on õigustatud, aleviku väljakujunenud suhteid Põltsamaaga tuleb jätkata. Leie küla praegune madalseis teise keskusena ja hinnatava elupaigana laheneb kui tekib juurde töökohti ja noored leiavad endale sobivat rakendust. Leiet ei saa pidada hääbuvaks asulaks – paiknemine Võrtsjärve läheduses, Tartu-Viljandi mnt ääres loob eeldused arenguks.

Valla 14st külast suuremad (enam kui 100 elanikuga) on Järtsaare, Kaavere, Lalsi, Meleski, Odiste ja Oiu. Arvestades momendil valitsevaid trende võib inimeste arv küldes jätkuvalt väheneda. Asustuse tervikliku arengu seisukohalt on oluline olemasolevate asulate elujõulisus tulevikus, kogukonna ühtekuuluvustunne, elukoha identiteet ja maine.

4.1.3 Rahvaarvu prognoos

Loomulik iive Kolga-Jaani vallas, nagu mujalgi Eestis on negatiivne. Sündivuse langus tingib suhteliselt kõrgema pensionäride osakaalu ning madalama tööealise elanikkonna osa, järjest väheneb laste ja noorte osatähtsus rahvastikus. Kannatab haridussfäär, kus toimub järsk kooliminejate arvu vähenemine. Kriitilisem periood algab peale 2010.a, kui tööturule hakkab jõudma väikese arvuline 1990-nendatel aastatel sündinud põlvkond, pensioniikka jõuab aga suhteliselt rohke arvuline 40-50 aastaste põlvkond.

Nii Kolga-Jaani kui Leie Põhikoolis on õpilaste arv viimastel aastatel järjest kahanenud, lähiaastatel on reaalne õpilaste arvu vähenemine kummaski koolis veel kuni 10 lapse võrra. Maakonna tasandil väljatoodud munitsipaalkoolide andmete põhjal tuleb aastal 2001 esimesse klassi ca 25-30 % vähem lapsi kui 1997. a. Väiksemate koolide elujõulisuse säilimisel saab määravaks nendes pakutava hariduse kvaliteet.

Negatiivselt mõjutab rahvaarvu noorte kes- ja kõrgharidusega inimeste lahkumine vallast. Võimaluse korral käiakse tööle väljaspool valda, kas Põltsamaal või Viljandis. Et vähendada kirjeldatud tendentsi negatiivset mõju, tuleb igati soodustada noorte valdajäämist, neile rakenduse leidmist ning uute ettevõtlike inimeste elamaasumist piirkonda.

Arvestades siseturismi arengut hakkab elanike arv puhkajate arvel suurenema hooajati.

1.7.1 Teenindus ja kaubandus

[illegible]

ENTEC AS, ARHITEKTUURI- JA PLANEERIMISOSAKOND 1998

4.2 Sotsiaalne infrastruktuur

Inimesel on elukohaga kindel ja väljakujunenud suhe. Inimene on osa kodukohast ja see tähendab, et võimalikke muutusi ei saa kavandada vaid tehniliste protsessidena vaid tuleb arvestada ka nende muudatuste laienemisega sotsiaalsfäärile. Sotsiaalne infrastruktuur vallas peab olema vastavuses asustustihedusega.

Vald peab toetama elanike toimetulekut, tagama neile sotsiaalse turvalisuse ja vältimatu arstiabi. Samuti arendama inimeste hariduse, eneseteostuse ja vaba aja veetmise võimalusi.

4.2.1 Lasteaiad ja koolid

Valla strateegia on säilitada ja korrastada olemasolev haridusasutuste võrk lähtuvalt piirkondlikkuse ja funktsionaalsuse põhimõtetest ja ühtlasi arvestades traditsioone ja majanduslike võimalusi. Mõlemad põhikoolid vallas tuleb säilitada, kuna need teenindavad kaht reaalselt eksisteerivat tömbekeskust vallas. Eesmärk on töötada välja haridusuuenduste põhimõtted ja viia need ellu, et tõsta antava hariduse taset ja vältida õpilaste lahkumist teistesse koolidesse.

Foto 1.
Leie põhikooli
hoone.

Hariduspoliitika arengupõhimõtted Kolga-Jaani vallas on:

- Luua kõigile lastele võimalus saada alg- ja põhiharidus turvalises ja tervislikus keskkonnas elukoha lähedal. Kohapeal koolis käivatel lastel tekib kodukoha tunne, mis on hiljem üheks määravaks teguriks tulevase elukoha valikul.
- Leida võimalusi toetada õppivaid noori otsetoetustega.
- Kujundada haridusasutused piirkonna huvitegevuse keskusteks.
- Pöörata tähelepanu kutsenõustamisele.
- Maakooli õpetaja elukutse väärtustamiseks töötada välja soodustuste süsteem Kolga-Jaani valda tulevatele noortele õpetajatele, samuti lisatasustamiskord paremate tulemuste saavutamiseks.
- Leida võimalused koolieelsete lasteasutuste laste toitlustamise ja koolitoitlustamise optimaalseks korraldamiseks.
- Rakendada tõhusamalt hoolekogude tööd.
- Välja töötada haridusasutuste kapitaalremondi programm.
- Toetada hariduselu mitmekesistavate eraopeasutuste teket.

4.2.2 Meditsiin ja sotsiaalhooldus

Tervishoiupoliitika vallas sõltub eelkõige riiklikust tervishoiupoliitikast ning meditsiini areng on seotud maakonna ja vabariigi meditsiini arenguga tervikuna. Tervishoiualast arengut mõjutavad oluliselt rahvaarvu vähenemine ja elanikkonna vananemine.

Strateegiaks on esmatasandi arstiabi korraldamine inimesele võimalikult lähedal, territoriaalsel

printsiiibil ja pikkade ootejärjekordadeta. Perearstipraksised säilitatakse ja nende tegevuse kvaliteet peab kasvama. Kolga-Jaani vallale on soodne Tartu kui Eesti meditsiinikeskuse lähedus.

Valla sotsiaal- ja tervishoiupoliitika eesmärgid on:

- Arendada välja valla hoolekandesüsteemi: sotsiaalabikeskus, vanurite päevakodu, laste turvakodu samuti sotsiaalkorter(id). Prioriteet jääb avaholdusele.
- Soodustada eraettevõtlust sotsiaalteenuste osutamisel.
- Aidata paljulapselistel ja noortel peredel toime tulla.
- Pöörata suuremat tähelepanu elanikkonnale, eriti laste, noorukite ja puuetega inimeste tervisele ja vajadustele, otsida mooduseid seda kujundavate tegurite mõjutamiseks.
- Toetada tervisespordiürituste korraldamist.
- Toetada mitteriiklike organisatsioonide tegevust hoolekande alal.

Konkreetsed lahendamist vajavad probleemid on:

- Asutada Kolga-Jaani lasteaia seksiooni valla asutusena hooldekodu ja siduda see funktsionaalselt perearstikeskusega.
- Laiendada ja arendada puuetega inimeste koduhooldussüsteemi.
- Laiendada ja arendada valla sotsiaaltöötajate tegevust laste ja nende perede probleemide lahendamisel.
- Jätkata Vaiblas laste suvelaagrite korraldamist.
- Taotleda, et eriaiarstid külastaksid olemasolevat perearstikeskust vähemalt kord kvartalis.
- Parandada elanike informeeritust tervishoiu- ja hoolekandekorraldusest, teenustest ja hindadest.
- Tagada õpilaste süsteemne arstlik kontroll.
- Suurendada valla laste tööhõiveprobleemide lahendamisel, laiendada töötute rakendamist.
- Toetada täiskasvanute ümberõpet.

4.3 Kultuur

Kolga-Jaani valla eesmärk on kujuneda omanäoliste kultuuriüritustega ja kultuurilembeste elanikega vallaks. Juba praegu on kultuurilise tegevuse aktiivsus üks suuremaid maakonnas. Konkurentsivõime kultuurimaastikul avardab valla olemasolu ja elu kajastamise võimalusi, suurendab valla kui terviku konkurentsivõimet ja avatust.

4.3.1 Klubid, seltsid

Kolga-Jaani kultuurimaja kui oluline valla kultuurielu keskus säilitatakse ja leitakse võimalused selle kaasajastamiseks. Leie kultuurielu juhtimisel rakendatakse piirkondliku kultuuriühendust. Olemasolevate huviringide tegevus jätkub. Prioriteediks on külade ja seltside kultuuritegevuse sh rahvakultuuriga tegelevate kollektiivide ja üksikisikute toetamine, valla traditsiooniliste või populaarsust koguvate kultuuri- ja spordiürituste korraldamise jätkamine. Sellega seoses korraldatakse ja ehitatakse välja Ulge vabaõhulava. Kultuurielu ja ürituste järjepidevuse kinnistamiseks ja arenguvõimaluste loomiseks avatuse kaudu on eriti oluline senisest enam kaasata seltsiellu noori ja edendada kultuurivahetust nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil.

4.3.2 Raamatukogud

Kõik valla raamatukogud (Kolga-Jaanis, Leiel, Meleskis, Oiu) tuleb säilitada, sest info vajadus järjest suureneb ja raamatukogude kasutamine intensiivistub. Tuleb leida võimalused fondide laiendamiseks ning perioodika tellimiseks.

Leie raamatukogu. Asudes kooliga samas majas omab raamatukogu laiemaid kasutamismõimalusi ja täidab ühtlasi vastutusrikkamat ülesannet õpilaste silmaringi laiendamisel. Sellest tulenevalt viiakse raamatukogus sisse elektrooniline kataloog ja interneti ühendus.

Kolga-Jaani raamatukogu. Asudes valla tähtsaimas keskses varustatakse raamatukogu interneti ühendusega ja kataloogid kaasajastatakse elektroonilisel kujul.

Meleski ja Oiu raamatukogu. Oiu ja Meleski raamatukogud säilitatakse ka kui elanikele kooskaimise ja omavahelise informatsiooni jagamise võimalust pakkuvad kohad.

4.3.3 Muuseum

Eesmärk on koostöös Muinsuskaitseeltsiga korraldada Villem Reimani toa baasil koduloomuuseumi loomine. Maleskis asunud klaasimuuseum tuleb taastada.

4.3.4 Sport

Maakonna kultuuri- ja spordi arengukavas välja toodud arengusuundadeks on:

- Kolga-Jaani valla spordiseltsi asutamine;
- Leie võrkpalliväljakute korrastamine;
- Leie põhikooli välisväljakute rajamine;
- Lepingulise sporditöötaja rakendamine;
- Vaibla ja Ulge ranna väljaarendamine puhkekeskuseks.

Valla eesmärk on populariseerida sportlike ja tervislike eluviise, osaleda spordirajatiste kavandamisel ja ehitamisel ning nende varustamise korraldamisel. Rahaliste vahendite leidmisel tuleks kaasata erakapitali, samuti jätkata raha taotlemist Hasartmängufondist.

Kolga-Jaani vallal on head eeldused kujuneda üheks regionaalseks spordikeskuseks.

Konkreetsed eesmärgid on:

- Leie Põhikooli juures staadioni ja spordiväljakute projekteerimine ja väljaehitamine.
- Leie lasteaiale mänguväljakute rajamine.
- Tagada Kolga-Jaani ja Leie spordisaalide aja- ja võimalustekohane varustus.

4.3.5 Kirik, kalmistud

Tähtsa koha Euroopa kultuuritraditsioonis moodustab kirik, seal kooskäimine ning laste püüa-päevakoolid on oluliseks aspektiks harmoonilise ja turvalise elukeskkonna kujundamisel. Kirikuhooned on koha sümboliks ja iseloomustavad valla olukorda.

Vallas on kaks kirikut: Kolga-Jaani Jaani kirik, Kolga-Jaani apostliku õigeusu kirik. Matmised toimuvad Kolga-Jaani ja Lalsi kalmistutele

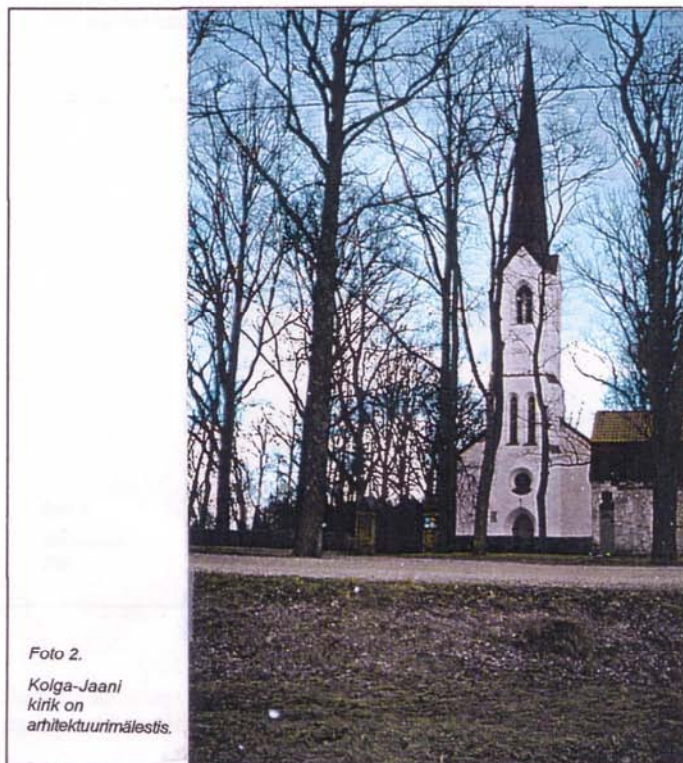

Foto 2.
Kolga-Jaani
kirik on
arhitektuurimälestis.

4.3.6 Ajaloo-, arheoloogia- ja kultuurimälestised

Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestiste kaitse ehk muinsuskaitse on oluline kultuurilise järjepidevuse ja rahva ajaloomälu säilimise aspektist. Valla eesmärgiks on igati kaasa aidata ajaloo- ja kultuurimälestiste ning muinsuspärandi säilimisele. Lähtudes soovist arendada turismi vajavad valla ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised paremat tähistamist, läbimõeldud eksponeerimist ja häid juurdepääsuteid.

Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestiste täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (**vt lisa 1**) ning need on kantud üldplaneeringu kaardile. Kõikide kaitsealuste objektide puhul tuleb lähtuda vastavast seadusandlusest, **vt peatükk 5.1.1**.

Üldplaneeringuga on vallas välja toodud ka neli miljöopiirkonda Kolga-Jaani, Rõika, Meleski ja Oiu, kus inimese poolt loodu moodustab maastiku ja loodusega harmoonilise ning meeldiva terviku ja mida tuleb säilitada kui ajaloolisi, piirkonnale tüüpilisi ja maastikupilti rikastavaid keskkondi.

4.4 Looduskeskkond

4.4.1 Alam-Pedja looduskaitseala

Vald pooldab looduskaitseala olemasoleva piiri säilimist.

Alam-Pedja looduskaitseala piir on toodud üldplaneeringu kaardil.

4.5 Puhkealad ja turism

4.5.1 Puhkealad

Selleks, et anda inimestele võimalusi puhkamiseks peab neid ümbritsev maastik olema looduslähedane, vajalik on töö ja elukohale vastandlik miljö. Hinnatud on vahelduva profiiliga, omapäraste pinnavormidega, rikkaliku taimestikuga või veekogude äärsed alad. Kõik muinsus-, loodus- ja kultuurimälestised suurendavad huvi ka kogu maastiku vastu.

Kolga-Jaani vallas on suhteliselt palju inimtegevusest vähemõjutatud alasid (Parika ja Soosaare rabade piirkond). Puhke-eeldustega piirkondadena on määratletud valla ida- ja lõunakülge. Idaküljes kulgeb puhkajaid huvitav ala piki Alam-Pedja looduskaitseala ning lõunaküljes, moodustub puhkeala piki Võrtsjärve kallast. Erineva iseloomu tõttu võimaldab kumbki ala arendada erinevaid puhkamiseviise.

Foto 3.
Põltsamaa
jõgi.

Puhke-eeldustega alade, miljöopiirkondade ning loodus- ja muinsuskaitsealuste objektide paiknemine on toodud skeemil 8.

Skeem 8. Puhke-eeldustega alad ja miljöopiirkonnad.
Loodus- ja muinsuskaitsealuste objektide paiknemine.
M 1: 100 000

4.5.2 Turismi arendamise võimalused

Valla eesmärk on muutuda atraktiivseks turismipiirkonnaks ja arendada erinevaid turismiliike. Turistile tuleb luua võimalused ja tingimused, mis soodustaksid tema võimalikult pikaajalist vallas viibimist.

Turismi arendamise võimalused vallas looduslike eelduste baasil on:

- Matkarajad Soosaare rabasse.

Veega seotud tegevused /Võrtsjärv, Emajõgi, Põltsamaa jõgi, Pedja jõgi/

- Kalastamine (kala suitsetamise ja grillimise võimalused, telkimise võimalused, harrastus-kalameeste maja, inventari laenutus ja parandus).
- Jahisadama ehitamine Oiu.
- Kanuu- ja süstamatkad, paadimatkad koos kalastamisega.
- Laevaliiklus Võrtsjärvel, ekskursioonid – Suur Emajõgi, Võrtsjärv, Tondisaar, Pikasilla, Oiu, Öhne jõgi.
- Oiu Meierei kompleksi välja arendamine motelliks.
- Suure-Emajõe lähtealale Tartu mnt äärde ehitada statsionaarsed paatide hoiukuurid jõest väljasõidu teedega ja aastaringse järeelvalvega.

Muud harrastused: jahindus, minigolf, pentanque, õhupüssist laskmine jms.

Taluturism (toitlustamine, ööbimine, saun, jalgrataste laenutus, ratsutamine)

- Võrtsjärve, Tánassilma jõe ja Suur-Emajõe lähedal

Eksponeerida muinsuskaitselisi vaatamisväärsusi, kultuuriloolist tausta ja traditsiooni (ohvikivid, suurrahnud, Kolga-Jaani kirik, Meleski klaasivabrik, muuseum, Rõika veskihoone jms).

- Meleskis klaasi valmistamine - klaaseseme tellimine ja valmistamine kohapeal.
- Taastada Rõika veskihoone - jahu jahvatamine. Organiseerida toitlustamine, muuhulgas pakkuda kohalikust viljast jahvatatud jahust kohapeal küpsetatud tooteid.
- Taastada Rõika veskitamm (tekivad soodsad kudemiskohad kaladele).
- Korrastada Rõika park, organiseerida pargi ja kogu ümbruse korrashoid.
- Korrastada ja säilitada Rõikal barakkelaamud ning võimaldada nende külastust.

Foto 4.

Rõika
veskihoone.

Võrtsjärve ümbrusega seotud turismi arendamine baseerub Viljandi maakonna ja Rootsi kuninga Dalarna maakonna ühisprojekt. Projekti koostööpartnerid on Kolga-Jaani, Põdrala, Rõngu, Rannu, Viiratsi ja Tarvastu vald ning Rootsi poolt Siljani järve ümbritsevad omavalitsused.

Turismi arendamisega seoses tuleb lahendada järgmised probleemid:

- Koostada turismi arengukontseptsioon.
- Valla suurimaks miinuseks on kaasaegsete majutamisvõimaluste puudumine. Tuleb luua mitmekesiseid majutamisvõimalusi – nii pikaajalisi kui lühiajalisi (pereturistile, bussituristile jne).
- Turist ei leia Kolga-Jaani valda - vajalik on info levitamine ja enese reklaamimine (info-punkti rajamine, interneti kasutamine, turismikataloogid jms).
- Valla kruusateed ei sobi turistile. Teede sõidetavust ja olukorda tuleb vastavalt võimalustele parandada. Valda läbivate suuremate ja sõidetavate teede ääres puudub teenindus. Turismi arendamise seisukohalt on hädavajalik soodustada sellealase ettevõtluse ja teenindussfääri tekkimist ja arendamist.

Foto 5.

Barakkelamu
Rõikal.

4.6 Tehniline infrastruktuur

Tehniline infrastruktuur on vahetult seotud valla elukorralduse kõigi valdkondadega ja on nende funktsioneerimise aluseks.

4.6.1 Elamuehitus

Elamufondis peab pikemas perspektiivis suurenema ühepereelamute osakaal. Suurelamuid on otstarbekas eksploateerida seni, kuni nende seisukord on enam-vähem aja nõudeid rahuldav ja uute elamute rajamine püsib vanade säilitamisest kallim.

Vald pooldab vanade talukohtade taas kasutusele võtmist maaomanike poolt.

Elamuehituse põhimõtted on toodud peatükis 6. Lisaks seal toodud põhimõtetele tuleb lähtuda nõudlusest ja võimaluse piires iga krundi taotleja soovideist.

4.6.2 Soojavarustus

Soojavarustusega seotud küsimustele parima lahenduse leidmiseks on otstarbekas kasutada eksperthinnangut ja majanduslike arvestusi, oluline on siinjuures, et soojaga saaksid varustatud ka munitsipaalobjektid. Momendil on Kolga-Jaani tsentraalküttel, Leies on elamud individuaalküttel.

4.6.3 Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Valla ülesandeks on vallaelanike varustamine puhta veega. Toimivad puhastusseadmed on eelduseks elamuehituse ja ettevõtluse arendamisele, seetõttu peab heitvete kanaliseerimise põhieesmärgiks olema võimalikult süsteemse kanalisatsioonivõrgu rajamine. Vajalik on koostada vee ja kanalisatsiooni arengukava.

Eesmärgid:

Kolga-Jaani alevikus

- Rekonstrueerida olemasolev veevõrk ja kanalisatsioon, kõigi aleviku elamute varustamine vee ja kanalisatsioonivõrguga aastaks 2010.
- Rekonstrueerida puhastusseadmed.
- Ehitada välja joogivee puhastussüsteem.

Leie külas

- Rekonstrueerida olemasolev veevõrk ja kanalisatsioon koos uue puhastusseadme väljaehitamisega.

Vaibla, Oiu ja Meleski külas ning Võrtsjärve äärses piirkonnas

- Ehitada välja vee- ja kanalisatsioonivõrk.

Mujal hajaasustusega aladel lahendatakse olukord lokaalvõrkudega.

4.6.4 Jäätmemajandus

Sobiva vahemaa tõttu osaleb Kolga-Jaani vald Põltsamaa piirkonna jäätmekäitluskava koostamisel, mille kohaselt jääb valda teenindama Umbusi prügila, olles viidud vastavusse keskkonnanõuetega.

Eesmärgid jäätmemajanduse valdkonnas on:

- Koostada jäätmekäitluskava arvestades, et turistide arvu kasvuga suurenevad jäätmete ja heitvete kogused turismipiirkondades, mis toob kaasa nii piirkondlikke kui ka kohalikke keskkonnaprobleeme.
- Koheselt sulgeda ja rekultiveerida Leie külas asuv prügimägi, korrastada Kolga-Jaani prügimägi.
- Aastaks 2003 tagada kogu olmeprügi ja ettevõtlusest tuleva prügi kogumine konteinerisse ja transportimine prügilatesse. Organiseerida klaasi ja ohtlike jäätmete kogumine eraldi muust prügist.

4.6.5 Telefoni- ja postiside

Telefoniside ning abonentide hulga ebarahuldava olukorra vallas lahendavad 2 püstitatavat mobiilside masti ning üleminek digitaalsidele. Tänapäeva ühiskonnas kus info on muutunud kaubaks, on võimalik kodus töötamine telefoni, faksi ja arvuti vahendusel, kuid see eeldab kvaliteetse sideühenduse olemasolu.

Valla eesmärgid telefoniside osas on:

- Aastaks 2000 tagada koostöös Eesti Telefoniga kõigile soovijatele vallas telefon.
- Kolga-Jaani alevikku ja suuremate külade keskustesse (Leie, Meleski, Kaavere, Järtsaare ja Lalasi külates) seada üles üldkasutatavad telefonid võimaldamaks telefoni ööpäevaringset kasutamist nii vallaelanikele kui ka valda külastavatele turistidele.
- Rajada avalikud interneti punktid Kolga-Jaani alevikus ja Leies.

Postiside. Säilitada tuleb Kolga-Jaani, Meleski ja Leie sidejaoskonnad. Külades on otsustatav rakendada postitalude süsteemi.

4.6.6 Elektrivarustus

Hea elektrivarustatuse tagamiseks tulevikus ja liinide ehitamisel on vaja arvestada elukvaliteedi tõusu ja kavandatud turismi arenguga, mis toovad kaasa muutusi elektri tarbimises nii piirkonniti kui mahuliselt.

Olemasoleva elektrivõrgu tõrgeteta töö tagamiseks tormide ja lumesaju ajal on vajalik selle rekonstrueerimine.

Valla põhieesmärgid elektrivarustuse osas on:

- Tagada elektriga varustatus kõikjal vallas.
- Tagada elamuehituse ja ettevõtluse vajadused elektriga varustamisel.
- Vaibla külla ehitada uued liinid ja rekonstrueerida olemasolevad.

4.6.7 Teed ja liiklus

Valda läbib 2 riigimaanteed Tartu – Viljandi (48) ja Põltsamaa – Viljandi (51), mis soodustab valla arengut. Lähemal ajal laiendatakse Viljandi – Tartu mnt ja lõpetatakse Viljandi – Kolga-Jaani tee rekonstrueerimine (asfalteerimata lõik väljaspool Kolga-Jaani valda).

Kohaliku teedevõrgu majandamise seisukohalt on vaja:

- Inventariseerida ja klassifitseerida valla teedevõrk
- Selgitada teede omandiküsimused.
- Moodustada ettevõtte valla teede hooldamiseks.
- Selgitada kuidas kasutada Pihlaka kruusakarjääri varusid teede korrastamiseks.

Kohaliku teedevõrgu kvaliteedi parandamiseks :

- Esmatähtis on remontida ja viia mustkatte alla Vaibla tee (1,4 km). Antud teelõigu finantseerivad töid vald ja ettevõtjad. Tee asfalteerimine soodustab turismi arengut ja võimaldab arendada kohapealset teenindusvõrku.
- Viia mustkatte alla kõik Kolga-Jaani ja Leie Pihlaka elamute piirkonna teed.
- Taotleda riigilt Põltsamaa-Vaibla tee rekonstrueerimist ja mustkatte paigaldamist.

Ühiskondlik transport. Valla asendi tõttu ei ole uute liinide lisamine majanduslikult otstarbekas. Probleem tuleb lahendada kohalike ettevõtjate ja valla abiga (taksod, koolibussid).

Valla põhieesmärk on korrastada ja varustada bussiinfoga olemasolevad bussipeatused.

4.6.8 Heakord ja tänavavalgustus

Arvestades turismi arendamist on üldine ilme ja heakord väga olulised elemendid. Heakorra parandamine ja sellega pidev tegelemine peab olema valla üks prioriteete. Oluline on suunata kohaliku elanikkonna meelestatust ja kujundada oma elukeskkonda väärtustavat suhtumist.

Eesmärgid:

- Heakord vallas tervikuna lahendada eraettevõtte baasil.
- Rekonstrueerida olemasolevad tänavavalgustuse süsteemid Kolga-Jaanis, Leies ja Meleskis.
- Ehitada välja valgustus Kaavere, Lalsi ja Vaibla külates.
- Tööde finantseerimisel kaasta lisaks omavalitsusele elanikke ja ettevõtjaid.

4.7 Majanduselu ja ettevõtlus

Lähiaastatel tuleb arvestada tööhõive osakaalu vähenemisega põllumajanduses, samas on oodata aga tööhõive suurenemist metsatööstuses ja alternatiivtööstusaladel. Peamine eesmärk peaks olema majanduskeskkonna mitmekesisemaks muutmine.

Valla edasine majanduselu peab baseeruma põhiliselt kohalikel ressurssidel. Oluline on arvestada kohalike võimalustega, mis aga ei välista välisinvesteeringute kaasamist.

Kohalikke tingimusi arvestades on majanduse areng ökonoomne vaid juhul kui ettevõtlus on suunatud lõpptoodangule. Sellega tagatakse parim ressursside kasutamine ja luuakse ühtlasi ka uusi töökohti. Uute töökohtade võimaldavad omakorda arendada leida rakendust inimeste oskustele ja tõsta täiendõppe tulemusel üldist haridustaset. Ühtlasi suureneksid sissetulekud ja paraneks sotsiaalne keskkond.

Soodsaks eelduseks on ettevõtluse arendamisel Kolga-Jaani vallas turgude lähedus.

Hea kvalifikatsiooniga tööjõu saamiseks tuleb tõsta koolituse kvaliteeti. Noorte õppimasuunamisel ja neile töökoha kindlustamisel tuleb teha koostööd ettevõtjatega.

Koostöö arendamiseks ettevõtjate vahel on otstarbekas luua ühiseid tootmiskette.

Vald saab ettevõtlust otseselt ergutada täienduskoolituse võimaluste vahendamisega ning neid valdkondi puudutava info levitamisega nii valla siseselt kui ka väljapoole valda ja ettevõtluseks sobiva maa pakkumisega selleks sobivates kohtades. Sellest lähtudes ongi üldplaneeringus reserveeritud maid ettevõtlus- jt otstarvetel, vt peatükk 5.2.2.

4.7.1 Teenindus ja kaubandus

Valla siseselt peavad olema kättesaadavad esmatarbekaubad ja teenused. Samaaegselt keskasulate teenusepakkujatega (Kolga-Jaani ja Leie, kus paikneb enamik vallas asuvatest äri- ja teenindusettevõtetest) peab säilima optimaalne arv kauplusi ka väiksemates küla-keskustes.

Eesmärgid:

- Säilitada olemasoleva kaubanduse maht.
- Taastada eraettevõtete baasil Kolga-Jaanis ja Leies olnud toitlustusasutused.
- Kaasa aidata ettevõtete tekkimisele teenindussfääris ja võimaldada neile kasutamiseks ruume.

4.7.2 Tootmine ja tööstus

Metsatööstus on perspektiivi omav ja arenguvõimeline tootmisharu. Lõpptoodangule suunatud tuleb organiseerida metsa ümbertöötlemine kohapeal, selleks on vaja ehitada saekaater. Toodang peaks olema võimalikult mitmekesine: palk, paberipuu ja küttepuid, aga ka katusematerjalid; palkmaja detailid suvilateks, saunadeks ja majadeks; sõudepaadid jms.

Turbatööstus momendil peamise tööstusharuna vajab edasiarendamist. Eesmärgiks on turba rikastamine mineraalväetistega ja spetsiaalsete turbasegude valmistamine.

Piima- ja lihatööstuse osas on otstarbekas arendada piima ja liha tööstust ning sellest tulenevaid tootmisharusid. Vorstitööstuse arendamisel arvestada skeemi: teraviljatööstus+loomakasvataja+lihatööstus. Seeläbi võiks tekkida suletud süsteem, mis annaks stabiilse ja pikema perspektiiviga arenguvõimalused.

4.7.3 Põllu- ja metsamajandus, kalandus

Loomakasvatus, taimekasvatus. Olemasolevate lautade ja tootmishoonete baasil tuleks arendada sea- ja veisekasvatust.

Alternatiivsete harudena arendada põldvuti kasvatust, mesindust, kalandust (Võrtsjärvelt).

Potentsiaali omab ka marjakasvatus (must- ja punane sõstar, maasikas, vaarikas, mustikas, jõhvikas), lähim realiseerimise koht on Põltsamaa FELIX.

Nii taime- kui loomakasvatustes moodustada ettevõtlusvormidena aktsiaseltsi ja osaühinguid.

Metsamajandus. Peamine on lahendada metsade hooldamisega seotud probleemid. Metsa järelkasvu kasvatamiseks tuleks rajada (talude baasil) puukool.

Talud. Otstarbekas on arendada suurtalusid, kus on võimalik mehhaniseerimise taseme tõus, tehnoloogia täiustamine ja keskkonnakaitse nõuete täitmine. Perspektiivi on ka harrastustaludel, kus toodangut saadakse oma tarbeks või vähesel määral müügiks. Uueks võimaluseks on marjakasvatustalud.

4.7.4 Maavarade kasutamine

Valla eesmärk on tagada olemasolevate maavarade säästlik kasutamine.

Tööstuslikult kasutatava turba tootmisalad asuvad Tässi, Soosaare ja Parika rabades. Vallal tuleb selgitada ammendunud ja ammenduvate tootmisalade edaspidised kasutamisevõimalused.

Järtsaare külas asuva kruusakarjääri maa-alal on varude kindlaks tegemiseks vajalik teostada uuringud. Karjäär kuulub munitsipaliseerimisele ja selle varud leiavad kasutamist valla teede korrastamisel.

4.8 Suhted naabritega

Osavõtt koostööprogrammide ja –projektide abil võimaldab edendada kohapealset elu.

Sotsiaalsfääris (haridus, vanurite hooldus jmt) tuleb jätkata edukalt toimunud koostööd naaberomavalitsustega.

Väljaspool Eestit tuleb jätkata sõprusidemeid Soome valdadega (kultuurivahetus, lastelaagrid, planeeringualase teabe jagamine).

Viljandi maakonna ja Rootsi Kuningriigi Dalarna maakonna ühisprojekt turismi arendamiseks Võrtsjärve ääres võimaldab kiirendada turismimajanduse arengut vallas.

5. MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED NING PIIRANGUD

5. MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED NING PIIRANGUD

Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted juhenduvad ühelt poolt seadustega kindlaks määratud piirangutest ning teisalt juba eksisteerivast maakasutusest ja keskkonnast. Selles peatükis on toodud kehtivatest seadusaktidest tulenevad piirangud.

Peatüki ülejäänud osa kajastab maa reserveerimise tähendust ja ulatust ning alasid, kus on väärtuslike miljöösid või looduskooslusi. Seega piirkondi, kus täiendav maa kasutuselevõtt vajab tähelepanu ja hoolikat läbimõtlemit.

Peatüki lõpus on samuti lahtiseletatud nn *valgete alade* tähendus kaardil.

5.1 Kehtivad piirangud

Nimetatud on piirangut kehtestav seadusakt ning piirangu üldiseloom. Täpsemaks piirangute rakendamiseks või nendega põhjalikumalt tutvumiseks on vajalik toodud seadusaktidega vahetult tutvuda.

5.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

Alus: Muinsuskaitse seadus (RT I 1994, 24, 391)

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustuse teatises esitatud kitsendused. Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks **50 m** laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates.

Muinsuskaitseameti loata on mälestise ja selle kaitsevööndi alal keelatud:

Maaharimine, ehituste püstistamine, teede, kraavide, trasside rajamine, muud mulla- ja ehitustööd;

Puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine;

Keelatud on kinnismälestiste ümberpaigutamine, ümber- ja sisseehitamine, konserveerimine, restaureerimine, remontimine, mälestisele seda kahjustavate või ilmet muutvate objektide paigaldamine, samuti muul viisil mälestise ilme muutmise.

Mälestise kasutamise kitsendused määrab kindlaks Muinsuskaitseamet kaitsekohustuse teatises. Kinnismälestise ja selle kaitsevööndis oleva kinnisasja kasutamise kitsendused kompenseeritakse vastavalt seadustele maa maksustamishinna vähendamise või maamaksust vabastamisega.

Kolga-Jaani vallas asuvad muinsuskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu kaardile, nende täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 1.

5.1.2 Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd

Alus: Kaitstavate loodusobjektide seadus (RT I 1994, 46, 773; 1998, 23, 323)

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355)

Looduskaitsealuse üksikobjekti kaitse alla võtmisega moodustub selle ümber kuni **50 m** laiune piiranguvöönd, kui kaitseeeskirjaga pole kehtestatud teisiti. Üksikobjektini viivad erateed on avalikuks kasutamiseks vastavalt "Asjaõigusseaduse" § 157. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine, veekogude vee taseme muutmine ja nende kallaste kahjustamine, maavarade ja maa-ainese kaevandamine, lõppraie, väetiste ja mürkemikaalide kasutamine, uute ehitiste püstistamine jne.

Objekti ümbritseb erikaitsevöönd, mille suurus on rändrahnudel ja kivil 5 m raadiuses ümber objekti, põlispuudel võra projektsiooni ulatuses, parkidel pargi kinnistatud suurus. Erikaitsevööndis on keelatud looduse intensiivkasutus, kulu põletamine, objekti loodusliku ilme muutmine jne.

Looduskaitsealuse objekti mistahes kahjustamine on keelatud. Tema seisundit või ilmet mõjutava töö teostamine on lubatud üksikobjekti valdaja nõusolekul. Kui kaitse-eeskirjaga ei ole sätestatud teisiti, on kinnisasja omanik kohustatud hoolt kandma üksikobjekti seisundi ja selle ümbruse korrastamise eest.

Lisaks olemasolevatele looduskaitsealustele objektidele võidakse I kategooria kaitsealuste liikide seni kaitsemata kasvukoha või pesapaiga (püsielupaiga) avastamisteate saamisel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras moodustada kaheks kuuks taimede leiukohas kuni 50 m ja

loomade puhul kuni 200 m raadiusega ajutine kaitseala, peatades seal igasuguse majandustegevuse.

Kolga-Jaani vallas asuvad looduskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu kaardile, nende täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 1.

5.1.3 Veekaitsevööndid ja veekogu ehituskeelualad

Alus: Ranna- ja kalda kaitse seadus. (RT I 1995, 31, 382)

Veeseadus (RT I 1994, 40,655;1996,13,241)

Vabariigi Valitsuse 18.07.1996.a. määrus nr. 191 Avalikult kasutatavate veekogude nimekirja kinnitamine (RT I 1996, 58, 1090, 1997, 73, 1205)

Ranna ja kalda ulatus. Võrtsjärve kalda ulatus (kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga ja on suurendatud) on 300 m, Põltsamaa jõe, Pedja jõe, Tānassilma jõe, Emajõe ja teiste jõgede ja ojade, mille valgala on üle 25 km² kaldad on 200 m laiused. Järvedel ja veehoidlatel pindalaga 5...10 ha ning jõgedel ja ojadel valgala üle 10 km² kuid alla 25 km² on kallaste laiuseks 100 m. Ülejäänud veekogude kalda ulatus (kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga) on 25 m.

Ranna ja kalda ulatuse vähendamiseks on vaja keskkonnaministri nõusolekut.

Ehituskeeluvööndite ulatus. Kalda-alade ilme säilitamiseks on Põltsamaa jõe, Pedja jõe, Tānassilma jõe, Suur-Emajõe ääres (valgala on üle 25 km²) 50 m laiune ehituskeeluvöönd. Jõe kaldal ehituskeeluvööndisse jääva kaldaastangu servast laieneb ehituskeeld maismaa suunas 50 m. Võrtsjärve ehituskeeluala on suurendatud ja selle laius (kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga) varieerub alates tavalisest veepiirist jälgides kaldaala looduslike omadusi. Ehituskeeluala kajastub üldplaneeringu kaardil.

Järvede ja veehoidlate ääres, mille pindala on 5...10 ha ning jõgede ja ojade ääres, mille valgala on üle 10 km² kuid alla 25 km² on 25 m laiune ehituskeeluvöönd.

Veekaitsevööndid. Vee ja vee-elustiku kaitseks ning kalda-alade ilme säilitamiseks on Võrtsjärve ääres 20 m laiune veekaitsevöönd, Põltsamaa jõe, Pedja jõe, Tānassilma jõe, Emajõe ääres (valgala on üle 25 km²) 10 m laiused veekaitsevööndid.

Järved ja veehoidlad pindalaga 5...10 ha ning jõed ja ojad, mille valgala on üle 10 km² kuid alla 25 km² on 10 m laiuse veekaitsevööndiga. Ülejäänud veekogude veekaitsevööndi laius on 1 m.

Avalikul supelrannal ei ole veekaitsevööndit.

Kallasrajad. Kallasraja ulatus avalikuks kasutamiseks olevatel veekogudel on 4 m. Veekogude kaldaid (kallasrada) tuleb hoida läbitavana. Suurvee ajal, kui kallasrada on üleujutatud, võib vabalt ja takistamatult liikuda 2 m laiusel kaldaribal.

Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanikud ja valdajad on kohustatud hoidma veekogu rannad ja kaldad puhtana ning hooldama kallasrada ja tagama rajal inimestele vaba läbipääsu.

Kolga-Jaani valla avalikult kasutatavad veekogud on toodud kausta lõpus, vt lisa2.

5.1.4 Metsa kaitsekategooria

Alus: Metsaseadus (RT I 1993, 69, 990)

Eesti Metsakorralduskeskus "Metsakorralduse lühikursus" 1993

Metsas toimuva ja metsaga seotud inimtegevuse reguleerimiseks jagatakse metsad kolme kategooriasse - hoiumetsad, kaitsemetsad (neis kahes kehtivad metsakasutuse piirangud) ja tulundusmetsad.

Kaitsemets - siia kategooriasse kuuluvad peamiselt mulda, vett, asulaid, teid, maastikke ning teisi objekte kaitsvad metsad. Kaitsemetsas on lubatud hooldus-, valik- ja lõppraie, kuid raiumisel tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata lankide paigutamisele, raieaegadele, intensiivsusele ja muudele konkreetsest kohast sõltuvatele asjaoludele. Lõppraie on lubatud turberaiena või kitsaste lankidena.

Hoiumets - siia kategooriasse kuuluvad erilist kaitset ja pikemaajalist säilitamist vajavad metsad ning reservaadid. Hoiumetsadeks on rahvusparki- ja looduskaitsealade metsad, parkmetsad, haruldaste lindude ja loomade elupaigad, haruldaste taimede kasvualad, loodus- ja kultuurimälestiste ümber paiknevad metsaosad jne. Metsavarumisel on selle kategooria juures teisejärguline tähendus ning see võib ka keelatud olla. Hoiumetsas on lubatud ala juhtfunktsi-

ooni täitmiseks vajalik hooldus-, valik- ja lõppraie turberaiena või kitsaste lankidena, välja arvatud reservaadid, kus majandustegevus on keelatud.

Mets, mille juhtfunktsioon ei ole määratud, arvatakse tulundusmetsade kategooriasse.

Käesoleva üldplaneeringuga tehakse ettepanek rajada Võrtsjärve ja Viljandi-Tartu mnt vahelisel alal kasvavasse hoiumetsa (üldplaneeringu kaardil näidatud piirkonnas) avatud vaateid Võrtsjärvele. Vaadete avamine Võrtsjärvele ilmestaks maastikku ja muudaks antud lõigul tee läbimise oluliselt atraktiivsemaks.

Kolga-Jaani vallas asuvad kaitse- ja hoiumetsad on kantud üldplaneeringu kaardile.

5.1.5 Maantee kaitsetsoon

Alus: Maanteeeadus (RT I 1992, 1, 1)

Riigimaantee kasutamise ja kaitse eeskiri (RTL 1995,7)

Riigimaantee (põhimaantee, tugimaantee ja kohalike maantee) kaitsetsooni laiuseks on **50m** mõlemale poole tee teljest. Kõik kaitsetsoonis rajatavad ehitised ja kaitsevööndis looduskeskkonna muutmisega seotud tööd tuleb eelnevalt kooskõlastada Eesti Maanteeameti või Viljandi Teedevalitsusega.

Vallamaanteedel ja teise omaniku maavaldusega külgnevatel eramaanteedel kehtestab kaitsetsooni laiuse valitsus.

5.1.6 Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon

Alus: ENSV MN määrus 11.04.1994 Üle 1000 V pingega elektrivõrkude kaitse eeskirjade kohta

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355)

Elektrivõrkude kaitsetsoonid kehtestatakse piki õhuliine maatüki ja õhuruumina, mida piiravad vertikaaltasandid, mis asuvad mõlemal pool liini äärmistest juhtmetest nende hõlbimatu asendi korral järgmistel kaugustel:

20 m 110 kV pingega liinidest

15 m 15 kV pingega liinidest

Rajatavad ehitised ja tööd kaitsetsoonides on lubatud liini valdaja loal. Liinikoridoris võib tegeleda põllundusega. Aedades ei tohi viljapuude kõrgus ületada 4 m. Kokkuleppel liini valdajaga võib kasvatada istikuid, jõulukuuski ja energeetilist võsa. Elektrivõrkude kaitsetsoonis on keelatud igasugune tegevus, mis võib takistada nende normaalset tööd, põhjustada nende vigastamist või õnnetusjuhtumeid.

Teisele isikule kuuluval kinnisasjal asuvad liinirajatised ei ole kinnisasja olulised osad.

Kolga-Jaani vallas olevad õhuliinid on kantud üldplaneeringu kaardile.

5.1.7 Sideliinid

Alus: AS "Eesti Telefon" - ettepanekud "Nõuded elektrivõrkude kaitse kohta"

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590 ja RT I 1995, 26-28, 355)

Elektrisidevõrkude kaitsevöönd hõlmab **2 m** laiust maariba kummalgi pool kaabelliini (kaabli projektsiooni maapinnal), **3 m** laiuse maa-ala ümber kaabelliini võimenduspunkti või selle mulde piiri ning **5 m** laiuse maariba kummalgi pool õhuliini äärmiste juhtmete projektsioonist maapinnal. Elektrisidevõrkude kaitsevööndis teostatavate tööde korra ja tehnilised nõuded kehtestab elektrisidevõrkude valdaja töö teostajale (projekteerijale) kirjalikult väljastatud tehniliste tingimuste või kooskõlastusega.

5.1.8 Kanalisatsiooni survevõrk

Alus: SNiP 2.07.01-89

Ehituskeeluala mõlemale poole trassi telge **5m**.

5.1.9 Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon

Alus: SNiP 2.04.03-85

Reoveepuhastitel on ette nähtud sanitaarkaitsetsoon elamutest ja ühiskondlikest objektidest **150m** ja biotiidel **200m**. Kolga-Jaani vallas olevad reoveepuhastid on kantud üldplaneeringu kaardile ja nende loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 4.

5.1.10 Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon

Alus: Veeseadus (RT I 1996, 13, 241)

Eesti Keskkonnaministri määruse nr.61 lisa (16.12.1996)

Põhjaveehaardele moodustatakse sanitaarkaitseala, üldjuhul **50 m** raadiuses ümber puurkaevu. Mitme puurkaevu puhul **50 m** kaugusele mõlemale poole kaevusid ühendavast sirgjoonest või **50 m** raadiuses ümber puurkaevude rea otsmiste puurkaevude.

Sanitaarkaitseala ei moodustata, kui kasutatav põhjavesi ei sobi omadustelt olmeveeks või kui vett võetakse põhjaveekihi alla $10 \text{ m}^3/\text{d}$ ühe kinnisasja vajadusteks.

Veehaarde ulatust on võimalik vähendada Keskkonnaministri otsusega Veeseaduses § 28 toodud juhtudel.

Põhjaveehaarde sanitaarkaitsealal laiusega kas **30m** või **50m** on keelatud majandustegevus, välja arvatud veehaarderajatiste teenindamine, metsa hooldamine, heintaimede niitmine ja veeseire. Veehaarde omanik või valdaja võib keelata veehaarderajatise teenindamisega mitte-seotud isikute viibimise veehaarderajatise seadmetel.

Kolga-Jaani vallas asuvad puurkaevud on kantud üldplaneeringu kaardile ning nende loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 3.

5.1.11 Farmide, tööstushoonete, ladude sanitaarkaitsetsoonid

Alus: SN 245-71

Sanitaarkaitsetsoon elamute ja ühiskondlike hooneteni on reeglina **50m**. Loomakasvatus farmide ümber aga vahemikus **100-1000m**.

Tsooni ulatus tuleb selgitada iga konkreetse ettevõtte ja selle kasutusfunktsiooni muutumise puhul eraldi.

5.1.12 Naftasaadustega seotud rajatiste sanitaarkaitsetsoonid

Alus: Keskkonnaministri 22.03.1996.a määruse nr 20.

Ehitatava või rekonstrueeritava laadimisplatsi, hoidla või tankla täitmis- ja tuulutusavad ja tankimisseadmed ei tohi olla elamutele, haiglatele, koolidele, koolieelsetele lasteasutustele, hooldeasutustele ja teistele ühiskondlikele hoonetele lähemal kui **50 m** (välja arvatud tankla juurde rajatud kaubandus-teenindusasutused).

Linnades ja teistes tiheasustusega paikades, arvestades kohalikke tingimusi ja eripära, võib nimetatud nõudest teha erandeid riiklik keskkonnateenistus. Kaitsekuja algab kaitstava hoone või kaitstava territooriumi punktist, mis on lähim naftasaadustega seotud rajatise täitmis- või tuulutusavale või tankimisseadmele.

Kui laadimisplats, hoidla või tankla on rajatud või soovitakse rajada lähemale kui **200 m** vee-kogu keskmise veetaseme piirist, tuleb asukoht täiendavalt kooskõlastada Keskkonnaministeeriumiga.

5.1.13 Jäätmete ladustamispaigad

Alus: Jäätmeseadus (RT I 1992, 21, 296 ja RT I 1994, 74, 1323)

Keskkonnaministeeriumi määrus "Jäätmete ladustuspaikade projekteerimise, rajamise, kasutamise ja sulgemise eeskirjad" (projekt)

Jäätmed ladustatakse selleks ettenähtud kohta, tagades keskkonnohutuse ja võimaldades nende hilisemat kasutamist. Jäätmete ladustamispaika ümbritseb **500 m** laiune ohutusala. Jäätmete ladustuspaiga kaugus põllumajanduslikult kasutatavast maast ja üldkasutatavast teest peab olema vähemalt **200 m**.

5.1.14 Tuleohutusnõuded

Alus: Tuleohutuseeskirjad: Üldeeskiri TE-1 (RTL 1995, 47)

Keskonna ministri 1996.a. 17.04 määrusega nr. 24 kinnitatud Metsa ja muu taimestikuga kaetud alade tuleohutuse eeskiri.

Tuleohutusnõuded territooriumi kohta: juurdesõiduteed, läbisõidukohad ja juurdepääsud hoonetele, rajatistele, tuletõrje- ja päästevahenditele ja -veevõtukohtadele peavad olema vabad ning aastaringelt kasutamiskõlblikus seisukorras.

Territooriumil ei tohi ladustada hoonete ja rajatiste vahelistesse tuleohutuskujadesse põlevmaterjale, põlevpakendis seadmeid ja taarat ning parkida transpordivahendeid ja muud tehnikat.

Tuleohtlik aeg algab kevadel pärast lume sulamist ning lõpeb sügisel vihmaste ilmade saabumisel. Sel ajal on kütü põletamine üldjuhul keelatud, samuti risu põletamine (välja arvatud selleks kohandatud kohas vihmasel ajal maaomaniku või -valdaja loal)

Täpsed tuleohutuskujad määratakse detailplaneeringu või ehitusprojektiga.

5.1.15 Surnuaedade sanitaarkaitsetsoonid

Alus: SN 245-71 (1972)

Kasutusel olevate surnuaedade sanitaarkaitsevööndi ulatuseks on 300 m. Sanitaarkaitsetsooni pole lubatud elamute rajamine.

Kolga-Jaani vallas on 300 m sanitaarkaitsetsoon Kolga-Jaani ja Lalsi kalmistul.

5.2 Maa reserveerimine

Kehtestatud planeeringuga kas muudetakse maakasutuse otstarve koheselt, kehtestades maale mingi uue, senisest erineva sihtotstarbe või siis reserveeritakse mingi maa-ala mingiks kindlaks funktsiooniks.

Maa reserveerimise all planeeringus mõistetaksegi alasid, mis on reserveeritud mingiks muuks maakasutamise eesmärgiks, kui seda on praegune maa kasutamise sihtotstarve. See aga ei tähenda selle maa-ala terviklikku ega automaatset teiseks eesmärgiks kasutuselevõttu, vaid pigem, et antud ala oleks võimalik hiljem, sellekohase vajaduse ja soovi tekkimisel reserveeritud otstarbest lähtudes kasutada (planeeringu järgimine on kohustuslik arendustegevuse korral). Näiteks maade reservi arvamine elamuehitamiseks, teede rajamiseks või mõnel teisel välja toodud eesmärgil.

Mingiks otstarbeks reserveeritud maad võib maa omanik seega edasi kasutada selle praegusel sihtotstarbel seni, kuni ta seda soovib. Maa reserveeritud otstarbeks käikuvõtmiseks tuleb maaomanikul maa uueks otstarbeks kasutusele võtta läbi detailplaneeringu või maa katastris toodud sihtotstarbe muudatuse. Kui maad soovib kasutada planeeringus toodud eesmärgil keegi teine, kui maaomanik ise, tuleb tal maa praeguselt maaomanikult ära osta. Näiteks, saab elamuehitusmaana reserveeritud maale tellida detailplaneeringu ja seejärel ala kruntida ning krundid elamuehituseks edasi müüa.

Üldplaneeringu või detailplaneeringu elluviimiseks võidakse kohaldada kinnisasja sundvõõrandamist (s.o. kinnisasja võõrandamine omaniku nõusolekuta üldistes huvides õiglase ja kohese hüvitamise eest) *Kinnisasja sundvõõrandamise seaduses* ettenähtud alustel. Kui algatatav detailplaneering võib kaasa tuua kinnisasja sundvõõrandamise vajaduse või krundi senise ehitusõiguse muutmise, **teatab kohalik omavalitsus** tähtitud kirjaga detailplaneeringu algatamisest vastava kinnisasja omanikule kahe nädala jooksul, arvates algatamisotsuse tegemise päevast. (vt. *Planeerimis- ja ehitusseaduse* §12 lõige 2). Juhul kui üldplaneeringu (valla osa üldplaneeringuga) või detailplaneeringuga kitsendatakse senist maakasutust või krundi ehitusõigust **teatab kohalik omavalitsus** kinnisasja omanikule tähtitud kirjaga antud planeeringu avalikust väljapanekust hiljemalt kaks nädalat enne avalikku väljapanekut ning samuti kahe nädala jooksul pärast antud planeeringu kehtestamist (vt. *Planeerimis- ja ehitusseaduse* §18 lõige 5 ja §30 lõige 1).

Juhul kui kehtestatud üld- või detailplaneeringuga nähakse ette kinnisasja kasutamine avalikult otstarbel, piiratakse oluliselt kinnisasja senist kasutamist või muudetakse senine kasutamine võimatuks, on kohalik omavalitsus kohustatud omaniku nõudel kinnisasja võõrandama kohese ja õiglase tasu eest.

Kinnisasja omanikul on seega õigus nõuda maakasutuse ja krundi ehitusõiguse kitsendustest ja ka detailplaneeringu tühistamisest tuleneva kahju õiglast ja kohest hüvitamist *Planeerimis- ja ehitusseaduse* §30 ja *Kinnisasja sundvõõrandamise seadusega* kehtestatud korras.

5.2.1 Elamuehitusotstarbel maade reserveerimine

Elamuehituseks maade reservi arvamisel on arvestatud juba olemasoleva elamute paiknemise struktuuriga, nende alade kaitstust saaste (müra, vingugaasid, tööstuslik saaste jne.) eest kuna sealses keskkonnas tuleb inimestel hiljem veeta mitmeid aastakümneid.

Saavutamaks parimat võimalikku otsust on kaalutletud olemasolevate elamuehituspiirkondade täiendamise ja uute asutamiseks sobivate kohtade eeliseid ja puudusi. Nende optimaalse ja aktsepteeritava vahekorra puhul ongi ala kasutatavaks loetud ning elamuehituseks sobiliku maana reservi arvatud.

Elamuehituseks konkreetsete kruntide eraldamise põhimõtted on toodud **peatükis 6**. Lisaks seal toodud põhimõtetele tuleb lähtuda nõudlusest ja võimaluse piires iga krundi taotleja soovidest.

Vald on reserveerinud elamuehituseks maad Kolga-Jaani alevikus Reimani tänava vasakpoolses küljes kuni metsani.

5.2.2 Tööstus-, ettevõtlus- jt. otstarvetel maade reserveerimine

Erinevad tööstusharud mõjutavad keskkonda erinevalt (mõju ulatus, kaasnevate jäätmete ohtlikus jne.). Olulisemaks faktoriks on siin sobivus keskkonnaga ning ümbruskonna suhtes võimalikult väikse saastava efekti saavutamine, samuti nende alade sobilik paiknemine teede, trasside ning elamupiirkondade suhtes. Esmajärjekorras on vajalik taas kasutusse võtta juba olemasolevad, endiste majandite hooned.

Olemasolevatele tööstusettevõtetele laienemise võimaluste loomiseks ja uute rajamiseks on reserveeritud maid Meleski, Leie, Lalsi, Kaavere, Eesnurga, Taganurga ja Odiste külas, mis on kantud ka üldplaneeringu kaardile.

Tööstusobjektide ja -hoonete (s.h. suuremad põllumajandusliku tootmise objektid) ning ladude paigutamine toimub detailplaneeringute alusel.

Keskkonda ohustada võiva tööstuse (s.h. laoplatsid puidule) või teeninduse rajamisel tuleb vallas koos detailplaneeringu koostamisega nõuda ka keskkonnamõjutuste hinnangu koostamist saavutamaks rajatava tööstuse võimalikult väikest saastusastet.

5.3 Säilitamiseks kuuluvad alad

Mitmed piirkonnad vallas on juba praeguseks väljakujunenud säilitamist vääritatena. Osades neist kehtivad seadustega ja määrustega kehtestatud piirangud, osades mitte. Lähtudes nende alade väljakujunenud ilme säilitamise soovist ongi seal ehitus- ja elutegevuse reguleerimiseks kehtestatud mõningad täiendavad vallapoolsed soovitusel.

5.3.1 Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused

Kolga-Jaani valla eesmärk on kasutada valla keskkonda võimalikult säästlikult ja tagada selle kasutamise- ja elamisväärsus ka tulevastele põlvetele. Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest on juttu käesoleva kausta **2. peatükis**. Siinkohal on välja toodud piirkonnad, mille edasise kasutamisel on eriline rõhuasetus looduse ja koosluste elujõulisuse säilimisel.

Soode ja rabade kasutamine turismiobjektidena peab olema läbimõeldud. Soos liikumiseks tuleb rajada laudteed, mille suunamisel tuleb arvestada soo tingimusi, eriti soos elavate lindude pesitsuskohti. Viitade materjal peab olema looduslik. Vajalik on laudteede haldajalt/hooldajalt nõuda teede ja teeveere korrashoidu. Sobivatesse kohtadesse (tee algusesse ja lõppu) tuleb paigutada prügikonteinerid.

Vallas asuvad poldrialad tuleb säilitada ja jätkata nende senist kasutamist ja kraavide puhastamist. Sellisel juhul säilitavad alad oma ilme ja on kaitstud kinnikasvamise eest.

Kolga-Jaani valla territooriumil asub osa Alam-Pedja looduskaitsealast (9888 ha), seal reguleerib inimtegevust looduskaitseala kaitse-eeskiri.

Hoiu- ja kaitsemetsade puhul kehtivast seadusandlusest vt **5.1.4**. Looduskaitsealuste objektide loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (vt lisa 1), sellekohasest seadusandlusest vt **5.1.2**. Hoiu- ja kaitsemetsad ning looduskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu kaardile.

5.3.2 Puhkeotstarbelised maa-alad

Valda läbivate suuremate jõgede (Põltsamaa, Tānassilma, Pedja ja Suur Emajõgi) äärsed alad ja Võrtsjärve äärne ala omavad suurt puhkeotstarbelist potentsiaali. Seetõttu on nime-

tatud alad käesoleva planeeringu kohaselt puhkeotstarbeline maa-ala. Lähtudes sellest tuleb senised mitteeraomanduses olevad kaldavööndid hoida avatuna kõigile. Eraomanduses olevate alade puhul lähtuda vastavast seadusandlusest (vt peatükk 5.1.3). Kaldaalade atraktiivsuse säilitamiseks on vajalik nende alade maavaldajate poolne hooldus. Vallal tuleb kehtestada maavaldajatele sellekohased reeglid ja nende täitmist kontrollida.

Lisaks on käesoleva planeeringu kohaselt puhkeotstarbeline piirkond, mis jääb Kolga-Jaani – Leie teest ida poole ning on rikas muinsus- ja looduskaitseobjektide poolest.

Ehitustegevuse puhul puhkeotstarbelisel maa-alal hajaasustuses võib vald nõuda detailplaneeringu koostamist.

5.3.3 Alad tähelepanu vääriva kultuuri, maastiku (loodus) ja küla-miljööga

Käesoleva planeeringu kohaselt on vallas neli miljööpiirkonda: Kolga-Jaani, Rõika, Meleski ja Oiu, kus maastik ja loodus harmoneeruvad inimese poolt looduga. Need piirkonnad kuuluvad säilitamisele kui ajaloolised, piirkonnale tüüpilised ja maastikupilti rikastavad keskkonnad.

Miljöö püsimise jaoks pole oluline iga hoone säilitamine muutmatuna, vaid üldisem hoonete suhe üksteisesse ja ümbritsevasse – nende suurus, paiknemine, tihedus jmt. Uute hoonete või rajatiste lubamisel nimetatud piirkondades hajaasustusalal võib vald nõuda detailplaneeringu koostamist.

5.4 Senise maakasutuse säilitavad alad

Valge ala üldplaneeringu kaardil tähendab, et antud aladel maakasutuse sihtotstarve senisest ei muutu. Ka pole nendele aladele Eesti Vabariigi seadusandlusega ette nähtud suuremaid ja eraldi käsitlemist vääri vaid kitsendusi ega piiranguid (kehtivad piirangud on eelkõige kaitsetsoonid - näiteks puurkaevu kaitsetsoon). Maakasutajale tähendab see seda, et praegust maakasutust võib jätkata. Maakasutuse sihtotstarbe muutmiseks tuleb pöörduda Kolga-Jaani Vallavalitsuse poole või koostada detailplaneering.

5.4.1 Senise maakasutuse säilitavad maa-alad

Senise maakasutuse säilitavatel aladel lähtub maa kasutamine Eesti Vabariigi seadusandlusest. Ehitustegevus neil aladel lähtub siinses üldplaneeringus toodud ehitamise põhimõtetest hajaasustuses (vt. peatükk 6) ja Kolga-Jaani valla ehitusmäärusest kui vald konkreetse ehituskrundi puhul ei määra teisiti.

Veekogu kallastel kehtivad seadusest tulenevad piirangud vt. peatükk 5.1.

6. EHITAMINE TIHE- JA HAJAASUSTUSES

6. EHITAMINE TIHE- JA HAJAASUSTUSES

6.1 Tiheasustusalad

6.1.1 Kolga-Jaani

Kolga-Jaani alevikule koostatud planeerimise ja hoonestamise projekti korrektuur (RPI Eesti Maaehitusprojekt, 1978) kehtib väljaehitatud ulatuses.

Elanikke on asulas 1998.a seisuga 435. Aleviku ruumiline areng toimub kompaktsuse suunas, kuna paiknemine piki voort loob laienemisele takistusi. Suur osa asulast paikneb kahel pool Viljandi-Põltsamaa maanteed, praeguse liiklustiheduse juures suudab see lõik edukalt täita peatänav funktsiooni.

Üldkasutatavad hooned ning kortermajad kasutavad tsentraalkütet. Välja on ehitatud kanalisatsioon, puhastusseadmed on amortiseerunud.

Elamuehituseks on reserveeritud ala Reimani tänava vasakpoolsest küljest kuni metsani.

Teeninduse- ja ettevõtluse maa paikneb peamiselt piki kesktänavat.

Üldkasutatavate hoonete tarbeks uusi maid reserveeritud pole.

Tiheasustusalala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Kolga-Jaani M 1 : 10 000.

6.1.2 Leie

Leie külale koostatud planeerimis-hoonestusprojekt (RPI Eesti Maaehitusprojekt, 1978) kehtib väljaehitatud ulatuses.

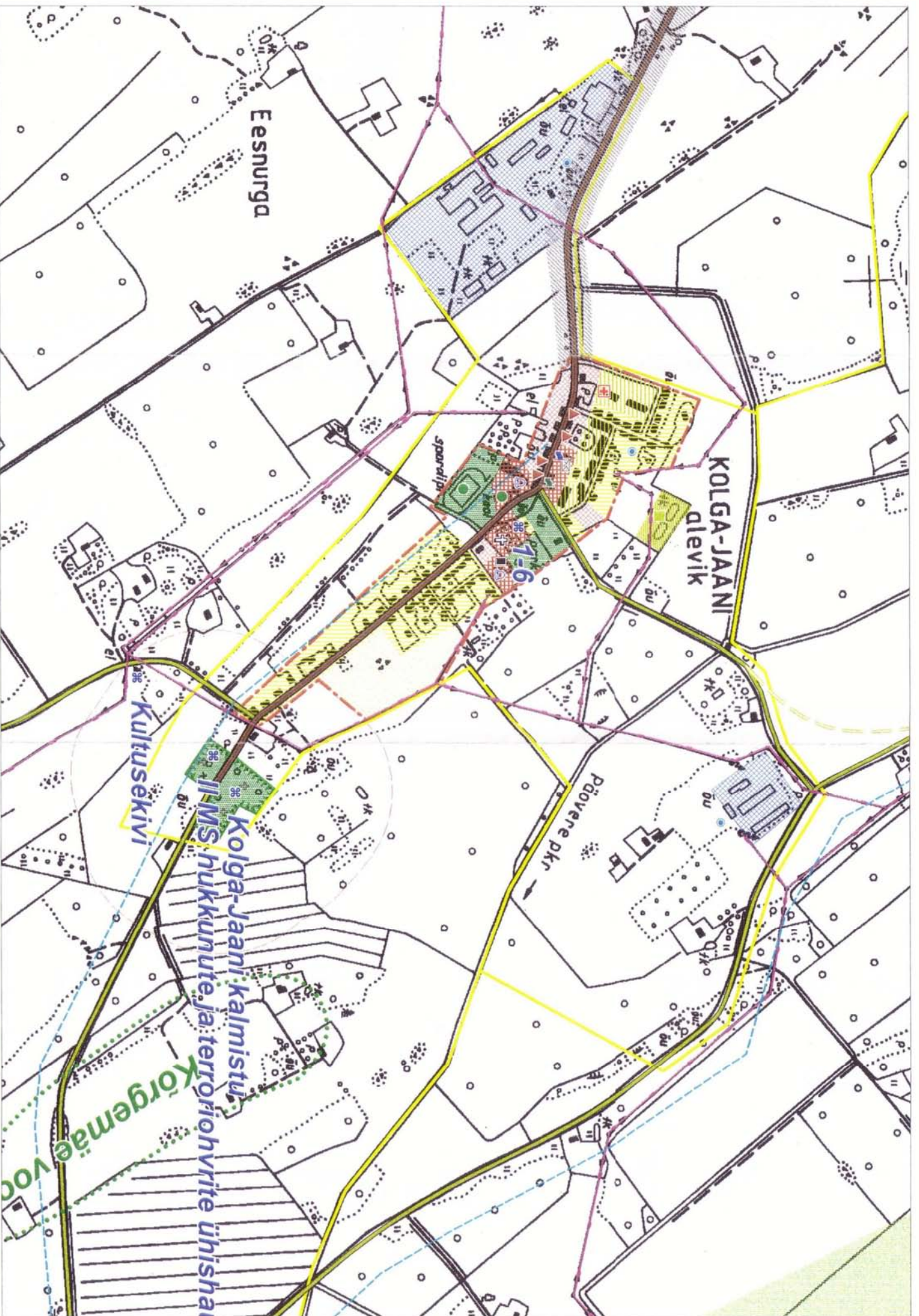
Elanike arv asulas on 1998.a seisuga 318. Leie paikneb Tartu-Viljandi maanteest põhja pool, Võrtsjärvest ~1,5 km kaugusel. Asula paikneb hajali, säilinud on algne range tsoneering elu- ja tootmiskaaks. Asula jagab pooleks Leie peakraav, millest ühele poole jääb elamumaa ning teisele poole enamik üldkasutatavaid hooneid. Asula üldilmele ning terviklikkusele tuleks kasuks kraavi ümbruse korrastamine ning kujundamine pargilaadseks alaks, ühtlasi ühendaks see asula erinevaid pooli. Samuti võiks edaspidi asulast Võrtsjärve äärde kulgeda heakorrasstatud tee jalakäijatele ning jalgratturitele.

Leies on elamud üle viidud individuaalküttele, puhastusseadmed on amortiseerunud.

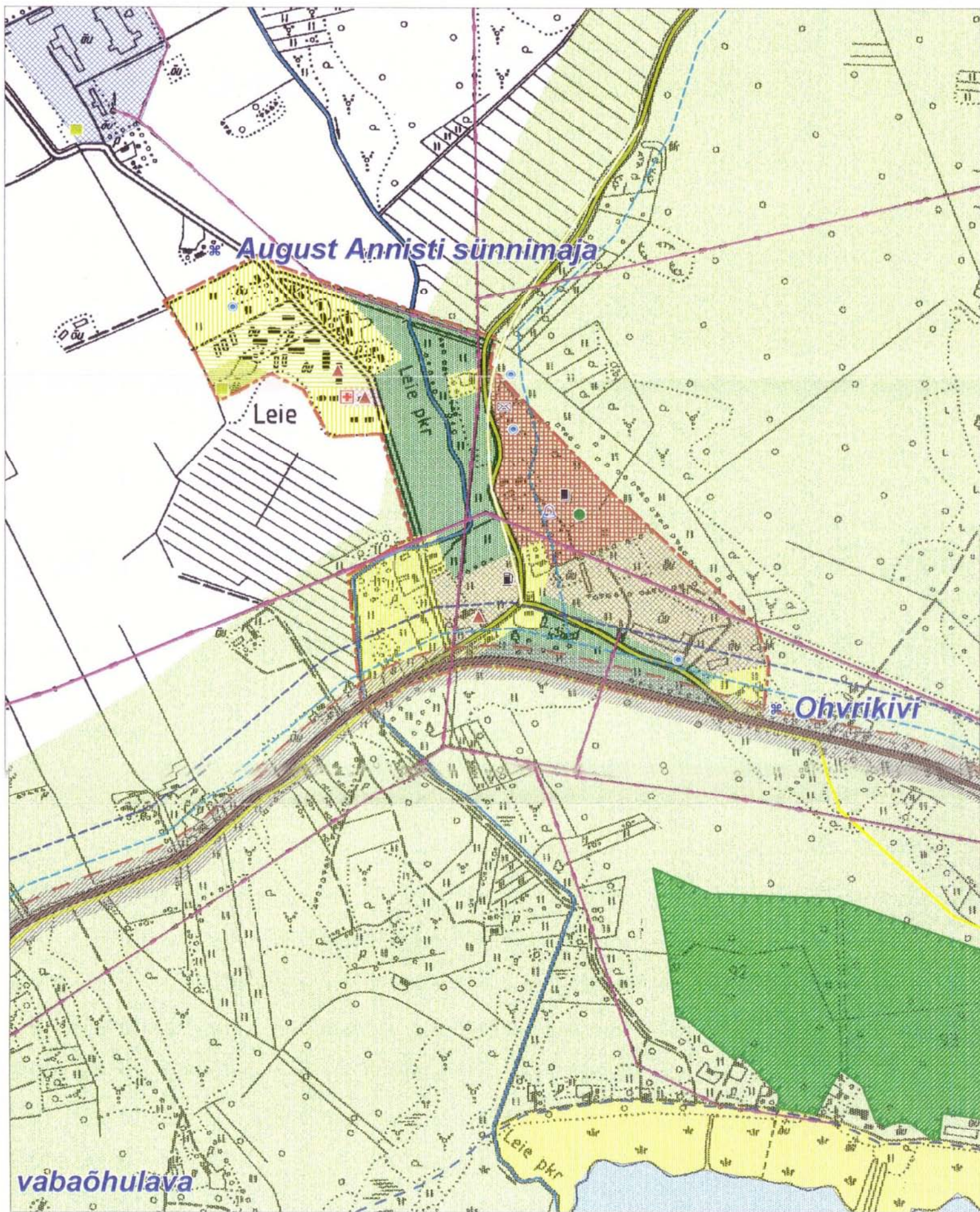
Elamuehituseks uusi maid reserveeritud pole.

Üldkasutatavate hoonete maa kooli ja sidejaoskonna ümbruses peaks rahuldama lähiaja vajadused (kooli staadion jm).

Tiheasustusalala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Leie M 1 : 10 000.

Skeem 9. KOLGA-JAANI M 1:10 000
 Valjavõtte üldplaneeringu kaardist.
 Lepemärgid vt üldplaneeringu kaart.

Skeem 10. LEIE M 1 : 10 000
Väljavõte üldplaneeringu kaardist.
Leppemärgid vt üldplaneeringu kaart.

6.2 Ehitamise printsiibid hajaasustuses

6.2.1 Ehituspiirangud hajaasustuses

Ehitamisel hajaasustuses tuleb krundi omanikul arvestada olemasoleva loodus- ja elukeskkonnaga ning piirangutega, mis tulenevad muinsus- ja looduskaitsealustest objektidest ning nende kaitsetsoonidest. Samuti piiranguid, mis on kehtestatud Eesti Vabariigi seadusandluse ning normatiivdokumentide poolt (näiteks veekaitsevööndid ja ehituskeelualad vastavalt "Ranna ja kaldakaitseadusele" jne). Lisaks neile seadusandlusest ja normidest tulenevatele piirangutele tuleb ehitustegevuses lähtuda "Planeerimis- ja ehitusseadusest" (14. 06. 1995/RT nr 59 1995) ning Kolga-Jaani valla ehitusmäärusest ja käesolevast üldplaneeringust, mis reguleerivad planeerimis- ja ehitustegevust Kolga-Jaani vallas.

Soovitav on ehitustegevuseks mitte kasutada häid põllu- ning metsamaid, samuti soostunud või soostuvaid alasid, liigirikaste biotoopidega alasid ja kasutusväärtusega maavarade või maa-ainesega alasid.

Tiheasustuses on detailplaneering kohustuslik. Väiksemate hoonete (nendeks loetakse käesoleva üldplaneeringuga hooned, mis on kuni 2 kordsed ja alla 300 m² üldpinnaga) rajamisel hajaasustuses detailplaneeringut ei nõuta.

Detailplaneering tuleb koostada veekogude kallastest 250 m ulatusse jäävate kruntide hoonestamiseks ning juhul kui ühele krundile kavatakse rajada enam kui üks elamu nii, et kahe elamu vahedkaugus jääb väiksemaks kui 150m või elamule lisaks rajatakse samale krundile enam kui 5 abihoonet. Detailplaneering tuleb samuti koostada haja- kui tiheasustusse paigutatavate teenindus-, kaubandus-, tööstus- ja laohoonete rajamiseks.

Vallavalitsus võib detailplaneeringu koostamist nõuda ka kinnistu jagamisel väiksemateks osadeks kui 1 ha.

Tööstuse rajamisel tuleks esmalt kasutusse võtta endiste majandite tootmishooned. Seejärel kasutada aga üldplaneeringuga kehtestatud ja reserveeritud tööstuspiirkondi. Tööstuse jt keskkonda oluliselt mõjutavate objektide rajamisel tuleb koostada lisaks detailplaneeringule valla ja/või Viljandi Maavalitsuse keskkonnaosakonna nõudmisel ka keskkonnamõjutuste analüüs või keskkonnaekspertiis.

Detailplaneeringute koostamis- ja projekteerimistingimused väljastab Kolga-Jaani valla territooriumil Kolga-Jaani vallavalitsus. Tehniliste rajatiste ja kommunikatsioonide projekteerimistingimused vastav riigi ametkond või kommunikatsioonide haldaja.

Vallal tuleb nõuda vastavalt "Planeerimis- ja ehitusseadusele" ebaseaduslike hoonete likvideerimist juhul kui neid on püstitatud seadusega mitte ettenähtud korras.

6.2.2 Tehnovõrgud hajaasustuses

Hajaasustuspiirkonnas rajatakse kommunikatsioonid reeglina krundi valdaja poolt kui valla valitsus ei kehtesta teisiti. Kommunikatsioonide projektid tuleb kooskõlastada Kolga-Jaani valla ja vastavate ametkondadega.

6.3 Edasised planeeringute koostamine põhimõtted

6.3.1 Üldplaneeringute koostamise vajadus

Kolga-Jaani valla Kolga-Jaani ja Leie külale on otstarbekas koostada osaüldplaneeringud, mis reguleeriksid ja täpsustaksid ehitamise põhimõtteid nendes asulates. Samuti oleks osaüldplaneeringu koostamine otstarbekas valla Võrtsjärve äärsele alale (Vaibla, Oiu).

Osaüldplaneeringuga peaks lahendatama piirkonna probleemid (näiteks: kanaliseerimine) ja täpsustatama tsoneering.

6.3.2 Detailplaneeringute koostamise vajadus

Konkreetsed detailplaneeringute vajadust käesoleva üldplaneeringu koostamise ajal ette ei osatud näha. Detailplaneeringud tuleb koostada ehitamiseks tiheasustusaladel ja käesoleva planeeringu peatükis 6.2.1 toodud juhtudel.

Tööstusobjektide jt. keskkonda oluliselt mõjutavate rajatiste detailplaneeringu koostamisel võidakse nõuda ka keskkonnamõjutuste hinnangu/keskkonnaekspertiisi läbiviimist.

7. KASUTATUD MATERJALID

Eesti arhitektuur 2. Tallinn, 1996.

Eesti NSV jõgede, ojade ja kraavide ametlik nimestik. 1986. Eesti NSV MN j.a. Eesti Veemajanduseinspeksioon. Tallinn.

Kolga-Jaani aleviku planeerimise ja hoonestamise projekti korrektuur. RPI Eesti Maaehitusprojekt. Tallinn, 1978.

Kolga-Jaani valla arengukava 1998.-2003.a. Kolga-Jaani, 1997.

Leie küla planeerimis-hoonestusprojekt. RPI Eesti Maaehitusprojekt. Tallinn, 1978.

Orru, M., Eesti turbasood. Tallinn, 1995.

Oiu puhkeala planeerimis-hoonestusprojekt. RPI Eesti Maaehitusprojekt. Tallinn, 1977.

Vaibla puhkeala planeerimis-hoonestusprojekt. RPI Eesti Maaehitusprojekt. Tallinn, 1976.

Valk, U., Eesti sood. Tallinn, 1988.

Viljandi maakonnaplaneering (projekt). Viljandi Maavalitsus.

Viljandi maakonna ohtlike jäätmete käitlussüsteemi arengukava. MasP, 1997.

Viljandi maakonna hariduse arengukava. Viljandi Maavalitsus, 1998.

Viljandi maakond arengus Kommentaaridega aastaraamat . Tallinn, 1996,1997.

Võrtsjärv. Tallinn, 1973.